

כח (ב) ולחם מצות. זה רבים על יחיד, ועי' מלה לחם עם הכלל שיורה על הרבים, כמו ויהי לי שור, כי יקום עד חמם (שופטים י"ט), ירח ימים (ר"פ כי מלה), ועשר מלות היו כדעת רז"ל: (ו) נזר הקדש. פירש"י זה הניץ, והרז"ה ענין ע"ז, כי נזר יקרא דבר שהוא מקיף כל הראש, ונניץ שלא היה רק מלאחן לאחן לא יסול צו לשון נזר והקפה, לכן פי' הוא נזר על כיפה של לומר שהיו מונח תחת הניץ, כי זה היה מקיף כל הראש, ומלה דעתו צוה צוה שאמר הפייטן (צמוסף יוס א' דשבעות) לניץ הזהב ונזר הקדש, מדוסיף וי"ו צבם נזר, זה יורה שאין נזר תואר לניץ; ואין דבריו ממש, כי איך ידמה לשון התורה (לו מ"י ט'), לניץ הזהב נזר הקדש, שאין צו תוספת וי"ו, ויסמוך על משענת קנה רעון שגלשון הפייטן, ואף שאין הניץ מקיף כל עוגל הראש כי אם מלאחן לאחון, מיינו יסול עליו שפיר לשון נזר, שהוא לשון הפרשה והגדלה. כעם נזיר על הפרשתו והגדלו מן המותרות, ככה הניץ נקרא צבם נזר, כי צבם הקדוש שבו, היה הכה"ג מופרש ומרוחם מכל העם לגלות הקדושה ותפארת הכבוד האמתי: (ט) ומלאות. עיי' הדברים האלה (רש"י) כלומר עיי' לבישת הבגדים. וכתיב רש"י (לעיל כ"ח מ"א) כל מלוי ידים לשון מנוך כשנכנס לדבר להיות מוחזק בו, כשליט המונח לאחד על פקידת דבר נותן לידו צית יד. ככה לבישת הבגדים לאהבן ולבניו היא דוגמת כתיבת השליט צידו צית יד וכדומה, וכן פירש"י (לקמן כ"ט) למלא צם את ידם, עיי' הבגדים הוא מתלבש צבאוה גדולה. וכ"כ הראש (צבארי כ"ו ל"ב) ואשר ימלא את ידו, הוא עיי' לבישת הבגדים (לד"ל) דלא כרא"ש כאן שכתב דמלוי ידים הם הקדושות: (יג) היתרות הבבד. שרש יתר לרש"י הוראתו על שמיל הקשת (עצמנו), עיי' שהוא ממוח ציותר, כמו כנו חנם על יתר (תהלים י"א), צמיחתיך מתוך על פנימם, וכן יורה על הצבל שמוחמין עיי' אשר דבר (שפאלנזילע), כמו צבצבה יתרים לחים (שופטים כ"ו), ולפעמים צבם"ו כמו מיתריו ומיתריו (לקמן ל"ט), המיתרים הם חבלים, שמתחו צבם יריעות האהל, כי היתרות היו משמשות לתקוע בחץ ולחזק עיי' היריעות שלא יזום הכוח, וצמיחתיים היו מוחמים את היריעות שלא ישארו צבם קומטים, ובעין שבושים עוד היום שוכני אהלים, ועיי' זה נקרא חזר הכבוד יתרת, והוא המקום המגדיל צבאפו ואלכסון (לעוועגפֿעלל), או השפה שלו שהוא העודף החלוי על הללעות (קאטעפֿלייט), כי צמקום שכלה שעת הריאה והחזה עם נמלא קרום פרום על קו שוכב ודבוק מעצר אל עבר, ואותו הקרום מפסיק בין איברי הנשימה לאיברי העכול והמוחן, והוא הולך צבאפו ויש לו מדרון כמו משפך (טרינטער), והוא מסייע הרבה צפועל הנשימה. ותחת זה הקרום הכבד מעורה צו נגידין עם האצבע שלה, לפיכך זה הקרום נקרא חזר הכבד צלשון חכמינו, וטרפסא דכזא צלשון ארמי, וצלשון הכתוב יתרת הכבד, עיי' שהוא מלא מיתרים גידים וורידין המוחמין אותו מעצר לעצר להמתח ולהמתקף כפי הטרך צבשימה (לחם געשפאן), והוא נצב צללעות עם חלקים צבשיים המעורצים צו, והעודף עליו יהיה פרום על לדי הצעי"ח סביב סביב צללעות, ועל אותו החלק מן הקרום שצטעם הכבד, חזר הכתוב שיפירנה עם מעט מן הכבד עלמה ולבקטינו, וכפירש"י צוירקא שהייתרת הוא דופן המסך הנקרא חלרא לכזא, ואותו הוא מפיץ עם מעט מן הכבד, והוא חיינו אותו העודף החלוי מן הללעות הנקרא (קאטעפֿלייט), כ"א הקרום עלמו שצטעם הכבד, וכמו שכתבנו ממשמעות הכתוב ואת היתרת על הכבד והיינו חלק קרום המונח על הכבד; אמנם הרמז"ם (צבאקדמתו ל"בדר קדשים) כתב יתרת הכבד שהוא העוקץ שזה הנקרא גדול הכבד, ולא זכר כלל מן אותו הקרום המגדיל ודענו, וכן צבצברו (צפ"א ממשע"ק) חזר פתם יתרות ולא פי' מהו, ודבריו לרכים תלמוד: (כז) וקדשת את חזה התגופה וגו'. עכש"י, ופירושו שיקדש כל חזה ושוק של שלמים לדורות להיות נוסגת צבם תגופה והרמה כחזה ושוק של מלואים, ופירוש וקדשת וגו' מאליל המלואים, שיקדש המלואים הללו לדורות ל"ל דוגמתם לא חזם מלואים, חזל לא תקדשו לדורות אף להקדשת השוק כמו השוק של מלואים (רא"ש, עיי' לשון המקרא דשוק מאל דבריו, גם האתנח צבמלת הורם ינגד לפירושו. וי"ל דמקרא זה מחוצר צבנינו עם מה שאמר אחריו והיה לאהבן, כלי מאליל המלואים ואילך יקדש לדורות כל חזה ושוק ליחנם לאהבן ולבניו אשר שהוכנו והורמו, והוכף והורם דקרא חינו על החזה ושוק הנעשה כעת צאיל המלואים, רק על החזה ושוק של דורות. והוכף והורם הוא מורכב מעמיד ועצר, דוגמת ואל פתם חזה מועד לא הציאו (אחרי י"ז ד') שפירושו שצעת הצניחה תהיה מניעת ההבאה עצרה, והוא מורכב מעמיד ועצר (וירד ניכט געצדראכט האצטן) ככה כאן שצעת כתיבת החזה והשוק לכהן, תהיה התגופה וההרמה כזר עצרה (וירד געווענדעט וואקדען זיין) ואת מ"ם מאליל המלואים אינו מן המקום אשר מוננו לוקח החזה ושוק רק מ"ם המני. כמ"ם מיהל מרמש צקמה תחל לפסוק, שהוא להגבלת זמן תחלת הפעירה, ככה כאן מאליל המלואים הוא להגבלת הזמן אשר מוננו ואילך תהיה כל חזה ושוק קדוש להנחן לכהן אשר תגופתם והרמתם, וחזר ונאמר לאהבן ונאשר לבניו, לא

לא יתכן לומר שהוא מוסב על איל המלוואים, דה"כ הו"ל אשר לאהרן וגו' ולמה הוסיף את מ"ס, גם עלת ומאשר נוסף ללא לודך, והיה די לומר אשר לאהרן ולזניו, ועוד כל המאמר מאשר לאהרן ומאשר לזניו לא אלו, דכולי פרשתא מאיל המלוואים ידבר הנעשה לאהרן ולזניו, לכן כ"ל דכחו ספקרנותו היה נלרכים למלא גם ידי אהרן וזניו, ככה הולכר ללבישת הנגדים, מעדות הכחוז (לפיל טו) ומגרת ומצפת, והיתה להם כהונה ומלאת יד אהרן ויד זניו, ללבישת הנגדים הוא ראשית המנוי אל הכהונה, וכמ"ש, ובשני אלה בקרנות ובלבישת הנגדים נתמלאו ידיהם לכהונה, אלה שבענין הקרנות היה אהרן שזה עם זניו, אבל ללבישת הנגדים היה אהרן משונה מזניו, לללה היו די ד' נגדים של כהן הדיוט, ולאהרן משונה נגדים של כה"ג, לכן אחר שאמר קרא מאיל המלוואים, אשר זו נתמלא אהרן וזניו יחד צוהו צאין הנדל זיניסה, הוסיף לומר מאשר לאהרן ומאשר לזניו, כלומר הנגדים אשר לאהרן והנגדים אשר לזניו, וטעם המקרא לפי"ז ממה שנעשה סיום איל מלוואים, ודבר המיוחד לאהרן, ומיוחד לזניו (היינו ללבישת הנגדים) מה ולהלאה יתקדשו כל מזה ושוק ליחנס אחר תנופתם לאהרן ולזניו, וקרבו לומר, אשרי שקרא הכחוז (לפיל כ"ח מ") את נגדי כהונה צמס כבוד ותפארת, כללם כאן צמלת אשר, שהוא עם דבר, וענינו המנוצח והמהולל, כמ"ס (קרא י"ח י"ג) צכורי כל אשר צלרם: (ל) שבעת ימים. פי"שיי רלוסין, כי שצעת ימי המלוואים רלוסיה הם, כלכתיב ופתח אה"מ תשצו יומם ולילה שצעת יומם (רא"ס), והו ההנדל שנין לשון שלשה ושלשת (כמ"ס הו"ה), כי לשון שלשה יפול על המספר מלד כמות האחדים הנפרדים שהם שלשה וככה ארבעה ומנשה וכל הנאים עד"ז, אכן שלשת יפול על המספר מלד כמות האחדים המהנדקים בשילות להיחנס כמו אחד במספר, ככה ארבעה ומנשה וכל הנאים על משקלם, ולכן צמורך שלשה יומם הכונה יומם המנויים שלשה, והנה המספר שלשה זימם, ובצמורך שלשת יומם הנה היומם במספר השילות המאחד, שילות של יומם, ולכן לא יפול לשון זה על הסירוגין כ"א על הרליפה שלשת יומם רלוסין, וכן שצעת יומם עד"ז: (לג) אשר בופר בהם. אמרו (פסחים כ"ה) מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, וממה דכהנים לא אכלי צמר, בעלים לא מתכפרי, וכ"כ הרמז"ם (פ"י מנעשה"ק) אכילת המטאת והאשם מלות עשה שצמור וחלכו אותם אשר כופר בהם, הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, אין כוונת רז"ל לעקור הכחוז מפסטי"ו ולומר דמקרא זה מייירי צמטאת ואשם, כי פסטי"ו דקרא צמקומו עומד, דמייירי צאיל ולחס, אבל למדנו מוכחן גם כן לענין ההגו לדורות, כי מה שהיה נהוג עכשיו לפי שעה גני אהרן וזניו שהיו בעלים ומשה כהן, ולמשה היה החזה למנה, כן יהיה נהוג לדורות שהכהן אוכל ובעלים מתכפרים (לד' לדרך): (לה) אוחבה. הראוי אותך, והה"א הנוספת יורה על הספן והלכו (כמנצח באחרי, בקרבתם), וטעמו, שעשייתו באהרן למלאותו אל הכהונה, יעשנו צמסן לכו וזניו נפשו: (לו) בכפרך עלי. כפרה זו היא שמוא שצעה שהתנדדו דבר המקדש שלא צמוצתם הביאו (מ"כ) כלומר שלא מלכו גמור כ"א כאנוסים תכח הרוי, וכגול הוא חסוב, וזהו המכוון בלשון רש"י (לד"ל) וכבר אמר צמנדבים למשכן (ויקאל ל"ה כ"א) כל איש אשר נשאו לכו וכל אשר נדבה רוחו. עמ"ס: (לז) בל הגוע במזבח יקדש. תיביע כל דיקדק צמדצח יתקדש מן זני אהרן צרם מן שאר עמאל לית אפשר להון למקדש, וכפ"י רש"ס וראצ"ע כל המנוע וקרב אל המנוח יקדש, והיה טהור תמלה צמס יקרב אל המנוח, אמנס לרבותינו (צמחים פ"ג פ"ד) טעם הנקרא כל קרבן שהיה ראוי למנוח אף שנפסל אחר שהוצא לעזרה, אם עלה על המנוח קדשו המנוח להכשירו שלא ירד, ולאו דוקא בצעלה הקרבן צראשי של מנוח ונגע עלם הקרבן צעלמו של מנוח, אלא אשי כשהוא צידו של כהן העומד צראש המנוח גם כן תתקדש, דאירי של מנוח כמנוח דהנחת גופו של כהן כהנחת קרבן דמני, ולא יתפתקו שם רק כשעלה הקרבן צראשו של מנוח צאיר ע"י קנה שציד הכהן העומד למטה, ע"ש. מדקנטי רבותינו לשון שעלה צראש המנוח ואף בשלא נגע בו, אי"כ מה היה לשון הגוע צמנוח דלומר קרא? ולריכים לטרם לשון הגוע כמו וראשו לעב יגיע (איוב כ') שאינו נגיעת עלם צעלם דבר שבלדו (צעריהרען) כ"א עליית דבר מונטה למעלה (עמפ"שטיינגען) וכמו נגע אל השמים מנפתיה (ימיה כ"א טו) כלי גבה לשמים, וצי"ת צמנוח כמלת על, כמו הכהונה אשר אככי רוכב צה (מחיה צ') כלומר רוכב עליה, וטעם הגוע צמנוח העולה על המנוח (דיא קפפערשטאטעטע איצערשטיינגען), והא דלא קאמר קרא לשון העולה על המנוח שהוא לשון היותר צכור, כ"ל שצא לכלול גם התנאי ההכרחי למתקדשין בעליית המנוח, שהוא דוקא צשהיו ראויים למנוח ונפסלו צקדש, לא צנפסלו קודם צואם לעזרה. כי לשון נגיעה ישמשוהו רבותינו הרבה על השיכות שיש לדבר עם דבר (אכה"ג) כלשונם נוגע צערות וכדומה לזה, שאינו כ"א נגיעה מתצנית והתקצרות ודצקות רלוני, ועל נגיעה נעסצית כוז שחינה כ"א שייכות רנו קרא כהונה שניה בלשון הגוע צמנוח כלומר כל קרבן

לו שייכת צמח כגון שהיה ראוי לסיות קרצ על המזבח: (לש) בין הערבים. לרשי כל אוחן
 עם שעות שמתחלה שעה שביעית עד סוף היום נקראת בין הערבים מפני שכולן הן צחוק עריבת
 השמש, כי תאחר שהשמש נוטה זה לערוב לזית וצואו נקרא כל האון שהוא ערב בשם מה שאליו,
 ותעם בין הערבים כאלמדו בין הערב שפירשו צחוק הערב שמתחלה שעה שביעית עד סוף היום,
 ובין, פירשו חוק כמו על בין עבותים ציטת לנגלג מצין השרפה, (לוישפנרוים) (רא"ס פ' זא,
 וקסיר עם היטב חלונה הראצ"ע ועל רשי"ע"ט) ולזה זמן שמיטת התמיד משיארדך הלל ויראה
 לכל שהארץ והוא משם שעות ומחלה ולמעלה, אונס לא היה שוחטין צום האון צדוק רק כשחל
 ערב פסק להיות ערב שנת, כדי שיהיה להם ריוח לשחוט ולללות הספסחים קודם שיכנס שנת,
 אבל בכל שאר ימות השנה היה שוחטין התמיד בשמונה ומחלה ומקריצין צשעט ומחלה, והטעם
 שאימרו שתי שעות אחר תחלת זמן שמיטתו, ומפני הקרבות של הימים או של לבור, לפי
 שאמר להקריב כלל אחר תמיד של בין הערבים, זו השעה היא השעה האומצית של כל המטך
 זמן בין הערבים, ז' שעות ומחלה לפניו וכן לאחריו, וזהו מתקיים זין כששטו, על אומצית
 האון (מיטעעלשפנרויע), ער"ם תמיד כשחט: (ט) בלול בשמן, יש הדל לרשי"ע בין צלילה לערוב,
 העירוב נוטל על דברים שגם אחר שנתערבו נשאר לרחם עליהם כנתחלה ולא נפסק כל עיקר,
 כתערובת חמים צקמית שוררת כל אחד תשאר כמו שהיתה נתחלה ולא נשתנה רק שנתחבר עם
 שאינו מינו (פערמענגט), אונס הצלילה נוטל על דברים שע"י התערובה ומפסידים לרחם ומכמות
 שהיה (פערמיטט), כתערובת יין צמים, אשר כל אחד מהם מפסיד לרחה ומכמות שהיה, וישועש
 עם צלל על הרוז לתערובה שיש עם דבר לח, או לח צלל או לח ציצט, כל מקום שיש דבר
 לח יש גיב הספק לרה בתערובה, והיינו צלולות צמון, ואמר אפרים צעמים יתבולל (הושע ז')
 כי עם אינו מדבר צגות אפרים והפסק מרותיו כ"א בתחלתו שנגלל צעמים ונפסק מהיות לו לרה
 אומה, ואין קן ויתערבו צבאים וילמדו מועשיהם (תהלים קיז), שמדבר צגות ימידיים ולא ידק
 לומר עליהם לשון צלילה והפסק לרה, שאין אדם המתערב עם שאר בני אדם ומפסיד לרחה
 עיי"כ, אבל אמר לשון תערובת דהיינו ערב המדות והדעת והתחכום ציחוד אחד: בשמן בחית.
 עם כחם הונח לרשי"ע על השפסוף המרובה וצדך כלל, בין צדד קשה כגון ואכת אוחו טחון
 היטב (דברים ע'), ובין צדדך קך כגון ומעוך וכתום (ויקרא כ"ג), היינו שנתפספו הצלילים כ"כ
 עד שנעשו כמו ריר (לערריצען), ועל שזן כחית שכתאן ארז"ל (מנחות פ"ה) אין כחית אלא כחוש,
 ואין ר"ל שולת כחית אינו טובל רק לשון כתישה, שהרי כתישה לחוד וכתישה לתוך, שכתתישה
 היא מה שנעשה צמדוכה, ואילו היה כתש לח הזיתים צמדוך היו גם כן השומרים מתערבים עם
 השמן אלא שהדרכה ולא שזן זך, וגם היה לרדך לומר שזן זית כתוש או נדוך ולמה אמר
 כחית, אבל כוונת רז"ל שכתית האומר כחן אינו אלא כחית כתישה שכלשון כתומים, שכלשונם ז"ל
 מורה עם כתישה על כל מיני פריכה והתפוררות דבר קשה בין צמדוך בין צלל עיי' מדרך, וזה
 לאפוקי צלל לשון הזיתים תחלה צמחים כמו שזומכין אותם אח"כ, רק ישפספם תחלה היטב צד
 או צכ"י שיתחככו זה צום עד שיתפתח העור וילא השמן הזך צלי דומק (לערריצען), שגם התפרק
 עור הזית עיי' חסוך ושפסוף מרובה יקרא כחית, וכן וכתום ויכוס (צמדדך י"ד), ויכתו אחכס
 צבער (דברים א' מ"ד) לשון כתישה (לוישפנרויען), כי מלת ויכוס הוא הריגת האנשים, ומלת
 ויכתום הוא כתיחת מוערכת הנצח שלא נשאר שנים זה אלא זה רק צדדו זה לכחן חה לכחן, והנה
 צפעל הכתישה אין צו התחלקות הדבר כולו לתלקים דקים, כ"א התחלקות השטח המיטון והשחנות
 לרחה המיטונה על ידי שפסוף מרובה, והרי אמר ואכת אוחו טחון היטב ואילו היה צמדוך ואכת
 חלוקה לתלקים דקים לא היה טוב לרדך לומר טחון כ"א ואכת אוחו היטב, אלא דלאי שאין צלשון
 כחית רק הפסק השטח המיטון ואין לתרגם כחית (לערשטאקטען) כ"א (לערריצען): וגם רביעית.
 עם נכך הורחשו לרשי"ע על שפיכה הנעשה צמיטה וניהירות צאופן שיתפסט הנשפך על השטח חילך
 וחילך, שזמנך ומפזר כדי שיתפסט הנכך על כל פני המזבח, וארז"ל (קובה מ"ט) צזמן שזמנכין
 יין עיי' המזבח היו פוקקין מקום השיטין כדי שיתפסט היין עיי' המזבח לקיים הסך נכך שזכר,
 שהיה המזבח טבור ושצע מנככי הקרצן, וצלי ספק היו מנככין מיד בתחלה על אופן שיתפסט
 הנכך היטב על טהרו של מזבח לכחן ולכחן, והרענ"ם כתב (צ"צ מנעשה"ק) שהיה המנכך מנצ"י
 ידו לנכך וחק צשאר ימות השנה, וה לא מנאל צזום מקום כח"ס הכ"ט, וזהו צקריצות המג
 שהיה לרדך להצביע ידו להוליא מלצן של לזוקים שאמרו אין נכוך כח"ס המ"ט; ויראה שילא
 להרענ"ס זך מנעשמות עם נכך שהורחשו על השפיכה המתפשטת, שזה יתהווה צבגצות יד הסופר,
 כי כל מה שיתרגם צבחות הנפילה כך יהיה הנופל יותר צחוקה ועיי"כ הוא מוזקר לאפוקי ומתפסט
 לכחן ולכחן, ולא היה גם כן צדך הדור שיהיה הכחן מוליד הקלות על המזבח סביב לכחות כל

טעם המוצא בנכרו, כי אז היה נראה שרואה לכבוד את הנית ולהרצין את העמך, ואין זה דרך כבוד, לכן לא היה אפשר צולח הגנתה ידים, אלא שנקצנות החג היה מרים את ידיו יותר ויותר ממה שהיה רגיל מטום היכר האדוקים: (מג) ונקדש בכבודי. העמם יתקדש צאור הנראה אשר זו יתגלה כבוד ה', כענין כבוד ה' נראה בענין, ונקדש בדבול שריית או גלוי שכינה, איך טעם בכבודי צמה שארחה סימני כבוד לאנשים מכובדים לגלות יתרום ערכם ומשיבותם, (ע"ד וחסה ה' כבודי, חסלים ג', דחרגומו תרים עלי יקירא), והוא היה הכבוד הגדול הנעשה לקרובי ה' נדב ואזיהוא לקבל נשמתם דרך פלא ומשיבות, ככתוב ותלא אש תלפני ה' ותאכל אותם (עומש"ש צזה), והו כוונה האגדה אל תקרא בכבודי אלא במכובדי רנה לוור אל תסרם מלת בכבודי דרך הראשון על גלוי שכינתו ית', דזה לא אלתרך כי כזר נאמר וקדשתי את אה"ע ושכנתי בתוך וגו', אלא פי' לכבוד את מכבדי, דרך השני, וינע"ת וקדש בכבודי ואקדש ברכניטון בגין יקרי, לדביו י"ד הכנוי של בכבודי על הסעול, כי"ד של ופומתים צבית תפלת, ולפי הראשון י"ד הכנוי אל הפעל כי"ד של ואני תפלתי:

ל (א) ועשיית מזבח. ל"ך טעם על שלא נכתבה פי' זו למעלה תוך שאר הכלים ומקומה ראו צפ' מוצא העולה או בשולחן ומגורה שהם סמוכים במקום אחד, ואמר הרע"ס כי לא יתה הכונה זו להסכיף האל ית' בתוכנו כמו שהי' הענין ששאר הכלים כאמרו ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תצנית המשכן ואת תצנית כל כליו, גם לא הי' ענינו להוריד מראה כבודו צבית כענין נעשה הקצנות כאמרו ונועדתי שנה לכני, וכן העיד מרע"ה שאמרו זה הדבר אשר ליה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אבל הי' ענין זה המוצא לכבוד את האל ית' אחרי צלו לקבל דלתון עזרות עמו בקצנות הנקד והערצ ולתשר פניו בתמות הקטרת, ע"ד הו ליה' כבוד עמו שאר מנסה וצוה לפניו; והגרי"א אמר כי לא הוצרכו נעשיית כלי המשכן כי הוה"ה תחלה על המשכן וכליו והגדלים וקריבת אה"כ למוצא ואח"כ אמר עשיית התמיד ואמר צזה אשכחן בתוככם, ואח"כ הזכיר עשיית מוצא הקטרת וכסף הכפורים יורה שזה לא הי' מעכב להשראת השכינה רק אלו היו לכפרת ישראל, וכן אמר בכסף הכפורים לכפר על נפשותיכם; והרי"ו חאגיז אמר שירמח לנו צזה דין שנשחטה מוצא זו ממוצא העולה, כי מוצא העולה אס אין מוצא אין ומקריבין קרבן ואפי' נפגם כדאי' צנחנים (ד' נ"ט ופ') וכ"פ הרמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין), וזה לא נכללה פי' זו עם המקומו שאין המוצא מעכב וכ"פ הרמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין), וזה לא נכללה פי' זו עם האחרות: מזבח. טס מוצא הונס ע"ש הזנחים שמתקריבין עליו, אונס צזה כתיב לא תעלו עליו עולה ומנחה ונסך דאינו מיוחד רק לקטרת, מ"ע על שהי' מוספין עליו בתמן דמים מן הסר והשעיר של יוה"כ, נקרא ג"כ מוצא, (ויש צזה דברים במכרש"ז שה"ש ד' כ"ג ד'): (יב) ב' תשא. להשי' שתי מניין היו, אחת בתחלת נדבת המשכן אחר נעשה עגל ונתנו כל אחד ומחלת השקל האמור כאן שנהם נעשו האדנים, ואחת צננה השני' צאייר ונשוקם המשכן האמור צמונש הפקודים ונתנו כ"א מחלית השקל לקנות מן קצנות נצור, וכ"כ הרמב"ן ליה הקב"ה את נעשה כאשר תשא ראש צנ"י צננין יתנו כופר נפש מחלית השקל, ואמר ולקחת את כסף הכפורים ונתת אותו על עזרת אהי"ו, ומה ילמוד משה שימנה אותם עתה, וכן עשה כמ"ש וכסף פקודי העדה מלא ככר, ולא הולך להאריך ולומר ועתה תשא ראשם ונתת הכסף על עזרת אה"ו, כי הדבר מוצן מועלמו שימנש עתה, ולפיכך כלל המטה כאשר תשא ראשם חעשה כן, שיכנס בכלל כל פעם שימנש, וכל שידע צנלמו שהו מנן עשרים שנה ומעלה יתן הסך הזה, וגם הציור אליו הכסר נדבה עם כל שאר הדבה צצק צצק, ולכן לא הולך עתה להסרן ונשיאים שיהיו עמו, ואין עננה מכל העוזר על הפקודים, כי פי' הראוי לעבור וגו', וטעם העשיר לא ירבה והדל לא ינעשע שיצאו השקלים צהשו"י. והראה מן הכתוב הזה שאם הביא הדל צשקלו פחות ומחלית השקל שהוא עובר צללו הזה שהכתוב הזה מניעה וכו', וא"כ שתייה מניעות, אם שקל העשיר היחיד יותר ושקל הדל צפחות עברו צלאו, ודאיית לצבל הלכות ולכל מוני המנות שלא הזכירו הלאו הזה, עכ"ד הרמב"ן ע"ש. והגרי"א אמר כי תשא וגו' הוא מורה לדורות צכל עת שימנה אותם, וכמ"ש צשאל ודוד וכ"כ הרמב"ן, אבל עכשיו לא נטוה למנות כלל עד סומש הפקודים, ואין הנוטה לדורות שיתנו מחלית השקל צננינש שהרי צשאל שקד צצוק ופלאים, וגם לא שיתנו על האדנים שהרי כזר נצנה המשכן וגם שאמר זה יתנו וגו' ולא נלפוס למנות, אבל הווי לדורות נסמיים צפסוק ראשון, וזה יתנו וגו' הוא לווי עכשיו על עזרת כונשן צלא מנין, וע"ז צה הווי לא ירבה ולא ינעשע, וזה שלא מנו אותם צתרי"ג מנות, וצי"א ונתת אותו על עזרת וגו', והשקלים לקצנות לא נכתבו צתורה והיא ה"ל"ו והמנוח צשם חזיל, עכ"ד. הנה לדביו לריכים אנו לפרש מלת זה יתנו, כאלו אמר עתה יתנו, כי מלת זה יורה גם לכורחת הוון הנמלא עתה, כמו זה לי עשרים שנה. (צראשית ל"א) כלומר כעת (יון), וכן קול דודי

דודי הנה זה בא (ט"ה) כעת באל, ויעקבני זה עממיים, כי עתה עבנו זה עממיים (ע' מילתא דרשב"י), ומלא מלה זה מחרו עם מלה עתה (מ"א י"ז), עתה זה ידעתי (יעלם, נון, טנמסטר), וכן זה יתנו, כעת יתנו, אמנם לא הביטתי אם מיושב דעת בעלי מוני המלות שלא מנו לא ירעם ולא יעמיט בכלל הלחין, עדיין יקשה עליהם צמנטם נתינת מנלית הסקל בכל טרה וטנה לזרד הקבנטט מהתקדחת אלה, ערמניס ריש הלכות שקלים ונסהיט פ"י קע"א ונטיען פ"י ק"ס, ושמיקת הרצ"ד וסרמנין שלא השיגוהו צנה ה"י הולחא לדנריו, ודע דממדת רבתינו מוצול כרפ"י ורמנין טה"י כאן מנין דליחא צמדנר רנה (פרשה ז' ד' ר"א) צעטר תקומות נמנו ישראל ומד עניהן צמעסה עגל כי טשא את ראש צנ"י (ע"ט שפטר תפלוס המאמר, אמנם צמחומול (ע' כי טשא) המאמר טלס, וכ"ט צמסיקתא דרב כהנא (פרשה י"ד פ"י י"ד), וליחא עוד ה"ט (פס"י ד') כמכנכו צמלריס מנחם וכן י"אז למדנר מנחם ולף כאן כי טשא את ראש, אמנם צמלמוד יחטלמי מוצול כהגר"א שלא היה מנין, ומחומת מנלית הסקל קודם מולכח המטק, דליחא פוק קתח דשקלים) תרומת הלככה צמחלמה טנ' ויהי צמדט הולחין צמנה הפניח צמדט לחדט הוקס המטק ותלמי עלה ציוס טהוקס המטק צו ציוס נחומת תרומת, וכ"ט הרמניס צמירטו טס התרומת הרלשונה היחז צר"ט ניסן צמנה הפניח כטהוקס המטק, ודמתי להוכיח כדעת הגר"א גם מתלמודא דין מדלמרי (יונא כ"צ) חסור למנות את ישראל חפ"י לדנר מט"ה, מדכחי ויסקד צצוק ויסקד צמלח"ס, ואס כדעת רפ"י ורמנין טהיו מטוים כאן להמנות ולנדב למלכח המטק, ח"כ חיה לן תקול תפודט צמורט טחף צמקוט מט"ה חסור למנות, ולמה ננדב תלמודא תקול לזרמיית ונייתי תקול דנציח"ס, אלה ע"כ כהגר"א דקרא קתח דכי טשא לא מנחמי מנינן טל מט"ה, כי לא היה כאן מנין כלל, ורק חסרה לדורות, ח"כ חינו מוכח דלף למטה חסר, לכן עזיח תקול דצוק ומלח"ס, וצמחמת ח"ן זו הוכחה נד רפ"י ורמנין, דתלמודא רוט למילף חסור מנין לדנר מט"ה חף צמקת ישראל, חז לא מני למילף תקול דילן דמנחמי מנינן כל ישראל, כי גם חמד מהס לא נמנע מנדב מולכח המטק, כחזוב כי טשא את ראש צנ"י לפקדיהס, לכן יל"ף ל"י תקול דשול, שלא הי' טס מנין רק לחלק מן האומה, כמוצול טס טלמ מלות חלף ח"ט, ולא נמנו לגבלותם כ"א ע"י צוק ומלח"ס, וטפיר מוכח דגם צמקתן המנין חסור חפ"י לדנר מט"ה, וכ"י דליחא לצר"י הר"ט ספטרם על המדה לומר דצמקתן ליכא לחיסורי דמניינא כלל, ופטק דנריו מנה שפק דוד את העם ועלם הטלית ציד יחז והטלית ציד חציית והטלית ציד חתי הגתי (ט"ז י"ט), ולא הי' צמס ומגסה וחדרנה הלליתו ונלמו, ודנריו אלה ככר דשוויס ועוודיס מן המנצנרס (ע"י צמחכיל לוד), מ"ט זה צור טיס הכול גדול צן מנין כל ישראל לצין מנין קתח, דלח"כ מני חסרו ל"י צמחול צמנין הצוק ומלח"ס, דחא קרא קתח ונחמו ח"ט ככר נטמו לסטס צמקוד חותם, וח"ן צצוק ומלח"ס נתינת הכפר להסם (ולף טח"ן חסיז לדורות מנלית הסקל דוקא כמ"ט הגר"א, עכ"ט נתינת דנר מה להסם לכופר נטמ הלר"ך קרא צמירט) אלה ע"כ צמונדלים אלה המניינים זה מזה, דצמנין כל עדת ישראל חריכה התורה נתינת כפר להסם דוקא, מנח"כ צמנין קתח ולחלה די להסם שלא ימנו לגבלותם כ"א ע"י דנר חסר, חף שלא צא ממנו כפר נטמס להסם, וחטטר שומטעס זה כאשר נטמו יחז צדנר המלך למנות את כל ישראל נטמט מלמנות קתח, כחזוב (ד"ה"א ח"א) ול"י וננימון לא פקד צמורט כי נחטב דנר הטלך את יחז, ונעמור צה עכ"ט מלעצור על המפורט צמורה צחיסור מנין כל ישראל, והנה מה צמחעורכו המנרשים על מה צמאמר ציחטע (פ"י י"ד) ויטכס יהושע צצוק ויסקד את העם, וכן צדוד (ט"ז י"ט) ויפקד דוד את העם חטר חמו, שלא חזכיר צמס קרא צמירט שלא מנחם לגבלותם כ"א ע"י דנר חסר כמו צמחכר צמחול צצוק ומלח"ס (ט"א י"א ע"י) ונדטקו ציטובו, וצמחמת ח"ן לודך אל הדסק, כי מי יכריטו לפרט לשון פקדיה צמיהושע ודוד ענין מנין, והיטב טוכל לפרטו לשון ופקדו טרי לצחות צראש העם, טענינו סימת הטמסה על מנצס, העיזן צמיקון וסדר הממנה, והסקמט מערכתם למלממה, ולזה לא חכר לא ציחטע ולא צדוד סכוס העם חטר פקדו, כי לא הי' טס מנין, אמנם צמחול היחז פקודתו למנין, לכן חזכיר טס סכוס ממסרס, ורולך לצוק ומלח"ס, ורולך דוד טלמ"ר (ט"ז כ"ד) ופקדו את העם, ונעטט צממסה, כי ציחז חסריו שפקידתו הול למנין כמ"ט וידעתי את נפקד העם (וצ"ה"א כ"א) חוגר צמירטו ספרו את ישראל ולדעה את ממסרס: (ג' בל העובר על הפקדיים, דרך המוניס מעצירין את המנין זה חטר זה (ט"י) לא הביטתי כיון צמחומת לא יהיו חלונסיס צמלמס נמניס רק ע"י מנין השקלים טהיו נחמיס ולא הי' סם צמלמס עוצריס זה חס"י, ח"כ מה הול לשון כל העוצר, וגם חס ה"ט ח"ט ח"ט ח"ט על כסול (צמח"א י"א ה') שפירטו הרחי להיות יוטט, ויהי טעס העוצר הרחי להיות עוצר (דער דורכטעהטן זאלנטע) עדין ח"ן טעס למלת על, כי הי' רחי כל העוצר לפקדיס, גם לכרלצ"ע טמירט כל העוצר, טענדו ממחוס עשירס

עשרים, חין מקום לזמל על, לכן כל כיון דמנינו לשון עובר המקור צמלת על, ענינו חוב המוטל על האדם כמו לא יעבור עליו לכל דבר (כי תלך כ"ד ה') שעטעמו לא יוטל עליו שום חובת עברה, וכן גם עליך תעבר כוס (איהם ד') יחול עליך חובת עונם, וכן עלי עברו סרויך (תהלים ט"ח) קן העובר על הסקורים טעמו אשר יחול על הסקורים. המזב המוטל על הראויים להיות נמנים, ולפי שצמרתת ערכין (צוקותי כ"ז) קלב למצן עשרים שנה ומעלה ערך נפשי תמשים שקל, והאן צמקרים קלב שיעור מועט, וגם צמחית שקל יולא ידי נחיתת כוסר נפשו, והאן להוסיק עליו והאן לגרוע ממנו (העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט) וגם נחחית השקל הוא כל חובתו, לכן אמר כל העובר, ר"ל כל המזב המוטל על הנמנים אינו רק נחחית שקל (לחם גאנעט וואס אויפגעלעגט ווירד): (ב) בבואם, להקטיר או להזות (רש"י), לפי"ז לשרת דסיפא תמשה גם לרישא, ולמעוטי זילא ריקנית כשאינה לעברה כ"א להשתמוי ח"ל לקדש. אמנם לריב"א (תוס' יומא ה' ד"ה להציא) דוקא צמחית צפי לשרת אכל צאהל מועד (צהיכל) חייב צקידות גם אציאה ריקנית, ח"כ קרל כפסטי. והר"ם (ס"ק דללים מ"ט) נחמק צזה: (בש) כל הגוגע, כל הראוי לכלי שרת שזכנת לחורו קדוש קדושת הגוף, אכל דבר שאינו ראוי להם אינו מקדש (רש"י), וע"ד הפשט נשמע חף חולין גמורים, וכמ"ס ולא יקדשו את העם צגדיהם, הן ישא איש צטר קדש, ע"ד הפשט קדש ממש, וכן חל חגע צי כי קדשתך, ואפשר דכאן חף לדינא כ"ה, ומ"ס ראוי דוקא היינו ליקדש קדושת הגוף, שהרי אמר צכולן כל הגוגע וגו' אהכל מועד ומורה וכלי שרת (הגר"א): (ל) לכהן ל"י, כי כל המזב למעלה י"י צמשיחון קדש לקדש אחרים, ועיקר נשיחון צרותינו לקדש הראוי, אכל אסקו וצינו לא קן אלא לכהן (הגר"א): (לב) בשר אדם, כל אדם צמשמע אפי' מלך וכה"ג המשומי אסקו צסיב, ואשר יתן ממנו על זר, דוקא זר לגמרי אכל הותן משמן המשמה ע"ג מלך וכה"ג שצבר נמשחו פטור שאין אלו זרים (כריתות ו'), וכ"פ רמב"ם, ורש"י שפי' על זר שאינו לרך כהונה ומלכות, שמתייב צנות ממנו על מלך וכה"ג המשוחים הוא כר"מ, ודלא כהילכתא: לא י"שך, לרד"ק הוא מצנין הופעל והמיר"ק תמורה השוריק, וכ"כ הרשב"ע צשם הגאון, אמנם מדקדוק לשון רש"י נראה שלדעתו אינו מן ההופעל עד שיתפרם צלשון התפעלות דוקא, אכל הוא עומד מצנין הקל ויתפרם צלשון התפעלות מלד התמלעות זין הפועל והמתפעל, והוא מבורח סך, וכן למען יצטן לך מבורח טב שמי אוחיות נראות, ואינם פעלים יולאים (כמו שחשד הרש"ד המצאר) כ"א עומדים וצודדים, וטעם לא י"שך לא י"שך לא י"שך, וכן למען יצטן לך, יחי' טוב לך, והם שריס צמעם חל יוסף יוטב, והו שפירש"י לא י"שך מן השמן הזה, וכן לעיל ר"פ שמות (אלל אויטב חלה' למילדות) פירש"י ויטע צענינו לשון הוטב, ורלונו שספעולה צלתי יולאת לזולתו, אכל עומדת צעלמו והוא לשון התפעלות (רז"ה), ולהיות שזמלת י"שך לשון התפעלות מלד התמלעות הספעולה זין הפועל והמתפעל, שפיר טוכל לומר, כי כל הנמנע מן המתפעל יש צו מניע מלד הפועל, וכל שאין צו מניעה מלד המתפעל אין צו מניעה מלד הפועל, ומה מחוק דברי רז"ל (כריתות ז') כל שיטנו צסך יטנו צצל י"שך, וכל שאינו צסך אינו צצל י"שך, פירוש ישראל הנמנע מלסוך עלמו משמן המשמה נמנע אחר מלסוך אותו, וככ"י שאינו נמנע מלסוך עלמו אין הישראל נמנע מלסוך אותו, ומש"ס צחלמוד לא י"שך כתיב וקרי צי לא י"שך, ע"ש, חין דעתם שנוי הקריאה כ"א שנוי המוצן, וכאמור מלד התמלעות הפעולה זין הפועל והמתפעל, ואפי' למאן דלית ל"י צעלמא יש אס למסורת מורה צזה לפי שהוא המוצן צמלה עלמה, וא"ל למ"ס המוס' שם ח"ל ואפי' למאן דל"ל מסורה צעלמא הכא אינו מוסיף אלא מפרם המיצה להטיל יו"ד זין סמיך לכ"ף, ע"כ, כי צאמת חין דעת החלמוד גם לכרם המיצה, כ"א להודיענו אמתות צאור המלה צעלמא: (לג) ובמחכותנו לא חעישו במהו, כמוהו הוא למסוך אכל חליו שפיר דוני (כריתות ה') נראה שלל פירשו מלת כמוה על הדמיון והשוואה וכתרגומו, כותי' (איהם גלייך) רק ענין קלב ושיעור כענין כמה לי עונות (חייב י"ז) דומה למ"ס צלא ה"י קן ארצה כמוהו (צא יו"ד י"ד) שעטעמו כמות ארצה כזה לא ה"י (חין דזער מענגע) ויחיר כאן על כמות המנין ועל כמות המשקל, כמות המנין הוא כמות הסמיננים מר: דוד, קמנן צשם, קנה צשם וקדה, ע"ז אמר וצמתכחו לא חעשו שלל לעשות כמות צמנין סמיננים חלה, ועל כמות המשקל של כל אחד ומסמיננים חלה המצואר צמקלח, אמר כמוהו, וא"כ חין האזכרה רק כשתדמה צמנין וצמשקל לא צמחות ממנו, אמנם צמכותות שלל צזה האזכרה (לקמן פ' ל"ז) רק צמתכותתה לא חעשו, ומלת כמוהו לא החכר צאזכרה, צאמת מחכר לדעת צרותינו גם צשאין צו כמות המשקל הקלב צו, רק חזיה שיעור כמות משקל שיקח מים, כל צראוי להקטיר מחכר עליו: (לג) אשר ירקה, דוקא כשמקח השמן כדי להמשה צו הוא דמייב כרת, אכל כשמקח השמן להחלמד או ליתנו לאחרים פטור (כריתות ה') למדו קן מוג'ס) ויראה שצמלת ירקם נכלל גם המשמה, כי עיקר הוראת רקח הוא התעברות דבר צמצרו עד שהחלד קוטם וקולט

ונצטרו לו ריח או טעם (כגו"ש רש"י פי כ"ה) והמחשם נצטרו צמחן מרוקם נכלע מן הטעמן אל הודן
 נקניי האלקרען שנצטרו ונחשכר צו ונלקטו הרים צצאל, והי"ד יורה על המחשכנס, כמו לו יצנה
 זלמה צנה שמיטצו לנכות ולא צנה (עיי' כמ"י תפלת לו יצ"ד) ק' יתקם פי' ונחם את הטעמן כדי
 לצטם צו את נצטרו (מיטע"ג אום זך לו צאלואמירען) והף טלח יצמם אס"כ, דווי' דקשרת אשר
 יצמם להרים צה והף טלח הרים צו אס"כ (פרענצ"ס פי"ג מבלי וקדם הים): (לד) קח לך סמ"ס.
 לא טעצו כלן רק ארצתה סמ"ס נתף תפלת תלצנס ולצונה, ולרצותינו לריכ"ס אסד עשר סמ"ס,
 וכבר כתבו צנה רלצ"ג רע"ם והגרי"א, אונס לקרצ דעת רז"ל צנה על לשון אסקרל עמנו כ"ל אף
 שנתלת סמ"ס הראשון הוא עם דבר לנחמים ועצבים הנודפים ריח (דו"טעפרדע געוירלע), אונס
 סמ"ס טעני אינו עם, אצל הוא ציטוי מן הכפול"ס, כמו מן קצב הציטוי קצ קצבי כהם מן סמ"ס
 הציטוי הנצם סמ"ס, ופי' געוועניס הי"ו (ווא"סלריבענד געוואכט), כטרע ונחמנת הנודקיי צעמיס
 מיצטענו את הנצמ"ס, שיקרו סמ"ס צמ"ס אחר"ס עד שמתערבתם יתלד ריח יתד טרף ונע"ס
 אל טעם הרים, והמכוון צוקרל, הטעף השפלת והסלצנס הי"ו סמ"ס, כלומר טלפת מיניס סללה
 יורצו צעמ"ס אחר"ס עד מיצטעמו ציחור, ולא צלחה תחורה רק ארצתה מיניס סללה סמ"ס
 סעיקר"ס צקשרת, אונס סמ"ס מיצטעמו צהם ארצתה מיניס סללה להיחם כמו פסל לעיקר;
 הניחה תחורה לונקצלי תחורה אס לתכונת דעתם אס לקצלתם צע"ס, ולא אערה רק מלת סמ"ס,
 להורות על נורך הרצנת סמ"ס אחר"ס צללה לצמ"ס ציחור; והיות שארצתה מיניס סללה הנה
 סעיקר"ס לכן צה מ"ס סך ערצתה טעמיס טעמיס ונח, וצצתה מיניס סללה סמ"ס קח כחשל
 לצטם את העיקר ולהקרו, לכן כתיבדה צהם יסופי ההרצנה סך מעט הכמות לפי ערך וחס סעומו
 ודיומו, כמו טעלקו רז"ל, ונחם טלח"ס צל"ס רק חלק פי"ו, וי"ב, חלק תשיע"ס ותליפ"ס אונס
 כעצור צצרייתח לפסום הקשרת, ודע לדעת ק"ח המפרשים ים הנדל צין צמ"ס לסמ"ס, סמ"ס
 מנעלי הרים נקראו צמ"ס, ותלח"ס סעו"ס כ"כ צרי"ס נקראו סמ"ס, ותחורה טור"ס (ר"ע תרומה)
 צמ"ס לטעמן הנעשה ולקשרת הסמ"ס, מללח אונר והסמ"ס לקשרת, כמו צמ"ס לטעמן, פי"ב מלת
 צמ"ס מוכנה גם על הקשרת הסמ"ס, יר"ה לקשרת הנעשה ומארצתה סמ"ס המפורשים כלן (כמו
 צית אצנים, צית הנעשה מנצנים), הי"ו ג"כ צמ"ס אחר"ס נלכ"ס לצטעמו צהם ולפטעמו עד טי"ב
 ריחו טרף ציחור. — ונחמנת אס נדקק צמ"ס טענת סמ"ס הקשרת הצל"ס צקבלה לפסם,
 מללח סמ"ס צעלום אוחן סמ"ס תחורה צמ"ס הנעשה, כי מר דקשרת הוא מר דדור דעמן,
 קליטה דקשרת היא קרה דעמן, כמ"ס רש"י קרה טעם עעצו צלשון סמ"ס, קליטה ותפלת נרד הוא
 קמון צמ"ס דעמן, כמ"ס רמב"ן קמון צמ"ס היא מין מין מנוצם, כרסם דקשרת ילח שאח ג"כ
 צכלל זה ע"ס סמ"ס האחר"ס הנמל"ס נפרטי עין כרסם צמ"ס לצתלה, ונח"ס אונר נרד
 וכרסם וי' עם הראצ"צ נרד הוא צמ"ס דוונה לכרסם, ודע דל"ס מפרשים קרה הוא סקטו ור"כ
 הרצ"ס צפי' מבלי וקשרת, קליטה דקשרת הוא קנה צמ"ס דעמן, כמ"ס רמב"ן קנה צמ"ס הוא קלוס
 טצמ"ס סקטרת, והוא קליפת עין הקליל, ולרש"י הוא צכלל קמון צמ"ס, קמון דקשרת הוא קרה
 דעמן, כמ"ס הערוך קליטה הוא הנקרא קליפ"א, ויס מונט ג' מיניס, העין אסד נקרא קליפ"א
 לינלואנע"א, והוא הקמון, וכבר העיד ר"ח הרופ"ס רמב"ם (פי"א מ"ב ה"ג) שארצתה מיני
 צמ"ס טעמן הנעשה סם מיניי הצמ"ס טנותנים אוחם הרופ"ס צל"י, הנה עפ"י הדברים סללה
 טענת סמ"ס הקשרת הנפ"ס עפ"י הקבלה על ארצתה סמ"ס הנצמ"ס כלן צפרס"ס, סם
 מפורשים צפרס"ס דעמן הנעשה, ולזה אונרה תחורה עם צמ"ס לטעמן הנעשה ולקשרת סמ"ס,
 טעמיס מנחכר"ס עם הי"ו לטני עניי"ס לטעמן וכן לקשרת, ונח"ס צמ"ס (פי' תרומה דק"ה צ'
 אונר עד סכ"א תעשה, הנה קטצ"צ צמ"ס לטעמן הנעשה ולקשרת סמ"ס לאסד (ע"ס צמ"ס),
 וכן לט"י ר"ס תרומה ט"ב י"ב דברים האמורים צענין והוא נתחמו"א, הכן נטעמיס לאסד (ע"ס
 ר"א"ס), אס"כ צה לידי פי' הגר"א על טה"ש, ומללחי רוב דברי סל"ה, והסופי לאונר ונה שנקרא
 קשרת סמ"ס ולא קשרת הצמ"ס, לפי שאסמ"ס סם העיקר והצמ"ס אינ"ס אלא לריח ולתכלו
 כמו שכת"ס את המלכל ע"ס המלכל לא ע"ס התכלין טעו, ע"ס. וצדק ה' טעות"ס לרעמו אגדולה:
 (לו) ושחקת ממנה, טעם טחק לרש"י יעמ"ס על התמורות צברים קטניס דקיס טנתצקו יתד,
 כגון סמ"ס כחוט"ס ומלת דק חרע טונעמ"ן ועפר ואצק דק וכיו"ל צהם שחידצקו סלק"ס דקיס
 לפעמיס זה צנה ע"י תפלות ועע"ס גוף אסד, עד שצריך טוב למללס ולנפ"ס או ציד או צכל"י,
 ואל"ל לכתח"ס טכ"ר סם כחוט"ס ועומו"ס, ונזה ושאטקס כעפר ארץ (ט"ב כ"ב), ושאטקס כעפר
 (תהלים י"ח), שטעמר צעלמו צעל חלק"ס דקיס ונה נורך לשחיקה, צולת טלפעמיס מתדבק"ס
 ונעמו נרד אסד עד שצריך טוב למללס, והיא מלינה כלה טעמיס המסורר דבוק האיניס כדבוק
 חלק"י עמר שאין לריך כתיסה כח כ"כ כ"ל שחיקה כח קל ונחש"ס יד יצטרו, וכן אצנים טחק,
 מ"ס

מים (איוז יד), שאין צויים הרכים כח לכתום חצנים ולכתום כמו צעורה האכתום רק עיני
 והעופותים הצלנים כפיצצרו עליהם תמיד והם נמוחים, והאזקן הדק הכחשן מן הדבר ע"י צעורה
 והלחול מודנה יקרה עסק, וכחשק מלאים נחשבו (יט"ז ת'), והוא האזקן הדקשן צדק עלאיים
 העשוק מדברים הטקלים צו שהוא קל כל כך עד שאינו הכרעה כלל צושקל ואינו פסוד כלום,
 ואפשר שלשם כך נקראו השמים עסק, כמו ותשקים ירעפו טל, כתי לאחתו טעם של איוז העליון,
 עזו יחשטפו האדים השמיים זה צוה ע"י נשינת הרזו ונעשים לפסות טל ועמר, ואפשר שהוא
 ענין שאלמד חז"ל (מג"ה י"ג) ששקים ענהם רמים עומדת ורומנת מן ללדיקים, היינו פירות הארץ
 הגדלים מעללים והשמי צרכה, ואמר כאן ותשקת מוננה הדק כי לפי עונק פשוטו של תשקל ארץ
 ונלת ותשקת טע על השמים השלמים שיכתשם כשיראה להקטירם, ושרי כזר נכתשו קודם לכן מיד
 צקניית השמים, כד"ש צפסוק הקדום ועשית אותם קטרת רקת ענשה רקת מונלת, שפילא כתיבת
 השמים ועירובן, דל"ג מה ענשה רקת ים כאן, ואשר שכזר נכתשו מקודם ומה זה שאלמד טוב
 ותשקת, וכן צלמח ה"י הדבר צומק האקדום שמיז שמיז ונביאים את השמים ללבוז לעצרת האקדום
 מיד ה"י ג"כ כתשים אותם ורומנים אותם צלמכה לאורג להשחשק מהם כל השנה, ותוב לא ה"י
 לריך לכתשם עוד שנית צענת הקטרה, אלה שכרבות הזמן נחדנכו ימד השלמים האקדמים ע"י איהם
 לתלומים שנגבם עליהם מן האיוז, כמו שחזקן תמיד דצרכים הכתומים כשמוננים זמן ארץ, וה"י
 לריך טוב צענת הקטרה לנלמם ולפרכם ציד או צכלי, כדי שיהי הקטרת הדק היעז, והוא הנרמס
 האמתי צמלת ותשקת, היינו דלוללה ושריכה של השלמים הכתומים שדנצקו, אלה שזיום הכתומים
 שנאלמד צו קטרת שמים דקה, ה"י לריך להסיר השמים הכתומים טוב שנית לונכתשת כולם, צן
 דבוקים צן שאינם דבוקים כדי שיוכתשו עוד שנית צדך כתיבה גמורה עד שיהי דקה פון הדקה,
 וקלה רחי לזה מורש (כריתות ו'), פעמים צמנה היו נחזיקין את הקטרת לונכתשת, שהששם ג"כ
 צמכת כדי לפרד השלמים הדבוקים שחמדנכו צאורך הזמן זה לזה, אזל לא לכתשם שנית כי זה
 לא ה"י רק ציהי"כ לצד, אזל ה"י האורך להחזירם לונכתשת צ"מ צמנה כדי שלא יתקשו הדבוקים
 הרבם כ"כ עד שיתקשו כאזן, וה"י אח"כ קשה למללן צענת הקטרה, לפיכך יתמידו צמם הכתיבה
 צ"מ צמנה, אלה שלא יינלכו שלא יהיו טוב צינתיים מודבקים קלה ימד וה"י מן האורך לשחשק עוד
 צאן הקטרה, כי ע"ז הקפיד הכתוב צערתו שיהיו דקים צענת הקטרה, ולפי שלא חזקן כך תמיד
 שיהיו כאן חלקים דבוקים אשר שחזקו לונכתשת לכן לא דברו מזה כלום, שיהיה לריך לשחשק
 עוד צענת הקטרה כשחזקו ששאלרו שם חלקים גומיים דבוקים, כי הוא דבר שאין לריך להרדיע
 כמו שאיל לזכיר דנמנאל שם לרור או אכן שיהיה לריך לזקקו, כי אשר שהקפיד הכתוב שיהיה
 הקטרת דקה טוב אינו לריך לוורג שלא יקטיר מה שאינו דק: (ל"ז) ארמב"ן. לפון פסוקו מה
 מתכתם הצלנים וכן צמנתוכנה דקרת צמנין שמונני (דס"י), וכ"כ ארמב"ן (פ"ה מ"ח) העותה
 שזון הנשחשק צענשה הזה וכמשקל הזה לא הוסיף ולא גבע שייצ כרת, גם (פ"ה מ"ט) העותה
 קטרת מאחד פשר שמוננים אלה לפי משקולת אלה כדי להרית אציע שלא עשה המשקל כלו אלה
 שזו או שליטו הואיל ועשה לפי משקולת אלה שייצ כרת, וזון המינה שאזונקלם וצ"ע שרגמו
 צמני המקומות האלה מלת מתוכנה צדמותה, ולא שרגמו צמרים כמו שכתובם ואת מתכנת
 הצלנים סכום לצניח:

לא (י) בגדי השרד. שחרון מנה זו קשה מאד, ואמר ר"י קניל לאכדו, שרד לשון יחרון כמו
 שאלמד עד צלי השחיר לו שרד, וכ"ה מדרש חז"ל (יונה ע"ג), והיינו לפי שאל
 (לקתן ל"ו) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר, ולא נאמר מה נעשה צחרון
 הזה, לכן למען חזק לצ המהדדים מן יוספו לעמון שיהיה הותר מוטל צציון ככלי אין מסין צו
 מיד כאשר נעשו אל הימות תרומת הקדש, להפיים לעמם לזרם הוצתם להם מאלו מלאשיות כי גם
 מן היחרון יעשו צגדי קדש וגם אלה יעלו ללחון לשרת צקדש, ונמילא יובן כי על כן לא שחכר
 צנחלת עשיית הצגדים ענין צגדי שרד, ולאשר לא טרדע מתחלה שירות צגדים אלה ומה יעשה
 להם לאחת עשו מן היחרון הזה מנעשה אורג יריעות ישרות מנלי שום תמונת לרוב, למען יהי
 מוחזרים לכל דבר אשר יהיה לורך צאלה ועשו כזאת מכל אשר נמאל צידם טוחר הששחר לפנייהם
 אשרי עשותם כל צגדי כהונה אשר נלמסה עליהם צצרכות, ועשו כל אלה מכל תין לצדו מן החכלת
 והארגון וזון חולפת השני, אמנם מן השש לא נמאל צידם טוחר להפשות ממנו צגדי שרד, ולכן
 (שמות ל"ט) לא חכר עט, וכן צ"י ומשבות (צמדבר ד') שם נאמר כי על הארץ מלמעלה צגד
 חבלת ועל הסולתן יתו צגד חולפת שני ועל המחצת צגד ארגון, וחזקן ה"ו להם אלה הצגדים
 הלא הם את אשר עשו מן הותר לפנייהם הן הנה צגדי שרד, וזון השש לא היי אותר לכן
 לא נעשה עמו דבר, ולפי הנבואה שם האלה להם להקלחות צגדי שרד ושכרמו (געוה"מ"ג) שאין

דען איבערצולייבעררען טעאָפּטען), וואָסער טע"ו רוח הראציע צפ"י, וואָנענדי גס הרצ החקוקי פי כן. וואָר"ל אַזער צנדי הערד האָר כּפּרטיי וואָנערטיס; וואָס עדרשו זיל על צנדי כּהונה (יוואָ פי"ז), לשון צנדי דרשו, ללאַ שייך צנדי כ"א צלצוטי אדם, וואָס וואָי צנדי וכו' לרוח על צנדי כּהונה כּדך מדרשו, וואָ פי כּאָן, וואָנערט וואָלך צפ"י צנדי, וואָנערט וואָלך צנדי הערד כּפי איע וואָנענדי ז"ל שיעשו וואָל מין צנדיס כּלונס וואָל"כ צנת כּפּיעתס פי מנא לעשות וואָל מין וואָי: (יג) אַך אַת שבתתי. לשון רש"י איע"ס שחסי דוסיך דרמיך צנדיס וואָלכעס צנת אל תדעה מפניה, כל אַיך ורקן וואָוסיך למעט צנת וואָלכעס האָסן, וואָנענדין השיב עלי וכתב לפי מדרש רבותינו צאָיך ורקן יאָנעו צנמירת השנת, כי האיעוסיס אלס כל מקום יאָנעו דצנר האָנעו צו, וואָס מדרש האיעו ענין וואָלכעס האָסן יהי וואָר לעשותם צננת; אַזל האיעוט וואָס למילא או לסקוט נסו וכו"ל צנן עין דרמיך וואָו, וכו"ל ציוואָ וואָי טפּסן נפּשות דוחס צנת אַך אַת שבתתי חשמו מיעו, ע"כ. וואָנער"ל טפּס להשיג על הרענדין צנא, וואָר לא כּוואָל להכפּיס שמתל אַך צוקראַ תאָנעו וואָס שחכר למעלה, וואָס האָו שמועה האיעוטר, כי הנה נאמר לנת אחרי שחכר לו אַיכלת צנר, כל רעט אַזר האָו חי לכס יהי לאַלכּה אַך צנר צנפּשו דמו לית, שפּעניו איע"ס שחכרתי על אַיכלת הצנר לאַ התרתי לך רק האָנעו לאַ האָנר מן הסי, עכ"ד. וואָנענדי אַיך וואָס חשונה על הרענדין כי האָנעו צנדי וואָל אַך למלת רק האָו, שמתל רק נאמר על האיעו מן הכלל דצנדיס שצנענאָס צנתי שויס זכ לזו, כמו רק אַת צני לאַ טפּס שמי, שחסיקין מן האָנעו וואָנענדי הנן הַס דצריס נצוליס וואָי ללס שוּס האָנעו זכ לזו (לעדיגליך, נור, צלפּס); וואָל אַך חשמו על האיעו מן הכלל דצנדיס שיע צנייהס אַזר דמיך וואָס (אויסנאָנעו), כמו אַך צנר שור לאַ חפּדי, אַזר שחפּדי האָנעו חפּדי כל צע"ס לענין קדושת צנדיס האיעו אַת האָנעו האָנעו לענין פּדיס צנלת אַך, וואָס צאיעו נאמר חפּדי הנה כל אַזר לו צידך רק אַיך אל תשלט ידך, כי האָס וקניניו אַיך צנא שווי זכ לזו וואָינא שני חלקיס האיעוסיס כלל אַזר, לכן יאָו על יאיעו גוף איעו וואָל האָפּסד האָנעו צנדיקייט לשון רק, אַנעס אַזר כך אַזר הנו צידך אַך אַת נפּשו שמו, כי האָו וואָנעו הַס שני חלקיס האיעוסיס כלל אַזר לכן על יאיעו האָנעו וואָל האָפּסד האָנעו גוף יאָו לשון אַך, כּנצואַר דצנדי רש"ס. הנה עפ"י דצנדיס האָלס לאַ כּוואָל למעט וואָל אַך האָנעו כּאָן צננת וואָלכעס האָסן למעלה, כי וואָלכעס האָסן וואָנענדי צנת הַס שני דצריס האָפּסיס, זכ עפּיית וואָלכעס חס צנול וואָלכעס, וואָס ראוי לומר לשון רק אַת שבתתי וואָל וואָל אַך; וואָ דוואָנעו אַזר וואָ"ס צנלת אַך, לרדק וואָל כי האָנר האָו חלק מן הסי וואָי שייך צו לשון אַך, אַנעס פּה צננת וואָנענין וואָל אַך וואָנענדי לעוואָו להורות שאיך האָנענדי מן האָנעו וואָלכעס כּוואָל כל מנא טנכנא צנדי האָלכעס, כי אַנעס יאָנא האיעו מן הכלל וואָנעו טנכנא נפּשות וכוונא; וואָ"ו אַזר צנפּסן אַך צנער לחדש האיעו יוּס כּפּוריס, וואָנענדי שאיעו וואָפּסד לשאינא שניס, וכן אַך צנאָנעו אַזר לחדש האיעו חפּדי חפּדי אַת חג האָנעו, וואָנענין שאיך חפּדי דוחס צנת (ע' רש"י), כּוואָלס האיעו אַך דצנר האָנעו, וכן אַך ציוס האָפּסן האיעו דלדעו רז"ל אַך ציוס האָפּסן האָו יוּס אַרצנעו אַזר וואָנענין צנלת אַך שמוקל יוּס וואָנעו איעו צאיעו האָנעו כ"א צנלק וואָנעו האָו אַזר חנות; שבתותי תשמרו וכו'. צל לשון יאיעו על דצריס, כי טעס שבתותי צנור כי שבתות האָנעו הַס רציס (הרענדין); וואָפי אַנצואַר (לעיל כ' י) צנא צנת שיע פי שניס צנוראָו, האָל ענין הצנול וואָפּסן וואָלכעס, וואָפי ענין יאיעו האיעו לענינאס אַלדייס (צנעונוטפּאָנ), אַס כן יאָ צנל צנת וואָנענדי שתי שבתות, שבתות האָו וואָפּסי עולס, וואָנענדי וואָנעו האָפּסן צנענינאס רואניס אַלדייס, וואָי שבתות האָו לזנא עיקר וואָלכעס קיוּס עשה לשבתות שנת, כי אַנעס איעו רק קצו גרונת אל שבתות יאיעו דעט האָנעו, וואָפי האיעו האָנעו האָנענדי האָנעו וואָל זכ צנא האָנעו כּאָן שבתותי תשמרו, ירל כל צנת וואָנענדי חשמו שתי שבתות, שבתות האָו וואָלכעס וואָנענדי, וואָנענדי האָנעו ענדות ה'; וואָפי שחסי שבתות אַל זכ לזו כּנצנצו מן האָנעו וואָל יאיעו, כי צנא אַת הנה, האָנענדי האָנעו האָנעו האָנעו לזנא אל חלקית האָנעו האָנענדי, לכן אַזר האָנעו על שחסין עין אַת צנאנדי לשון יאיעו כי אַת האָו, וואָן כי על כּוונא זכ אַזר"ל, אַיך שמו יאיעו שתי שבתות יאיעו גאָלין, אַיך כּוונא על שתי שבתות צנעניס נפּדיס, כי אַס על שתי שבתות אַל אַזר יאיעו וואָל יאיעו ציוס אַזר, וואָן הנה צנאנדי, צנדי וואָנענדי: מקדשכּם. פי"ז, אַת האָו על האָנעו, אַזר שנתן לעוואָו יאיעו יאיעו יוּס וואָנענדי, יוּס שחסי יאיעו נח צו, וואָנענדי וואָנענדי אַזר וואָפי שבתות קיוּס וואָנעו זכ נאקדש צננת האָו אַזר האָנעו; וואָן זכ דרך האָנעו, גס האָנעו אַזר אַת אַת האָו צני וצנינאס, הרי שחשנת אַת האָו לצני יאיעו גס אַיך יאיעו כּנצנול, כמו האָנעו שחסי לזנא צני יאיעו וצין כל האָרץ, שחסי יאיעו חכר האָנעו אַזר כּנצנול, וואָפי לזנא וואָנענדי ליושני חבל

הכל לסמור משקף מי המזבן; ונראה לי כי שם קדושה ענינה הכתובות וההתחייבות על דבר פטות המדבגה, לכן אשר לוי על העריות ומאכלות אסורות אשר (ויקרא כ) והייתם לי קדושים כי קדוש אני, ולמדיל לחכם מן הסגמים להיות לי, ולטו הוא ית' קדושים תהיו כי קדוש אני, כיון שטוה ית' נהג עם האומה הישראלית בהנהגה נפלאה נהג מקי הסגם זיליאת מלגים על הים וצוה וכדושה הכנה, לכן האומה ותחייבה להתקדם בהתשכחה ובמעשים נהג טבע לזנה ולטוור סוקי ה' (ע"י ר"ח פס), ועל זה אשר שם והתקדשתם והייתם קדושים, ותמרתם את מקומו ועשייתם ארתם כי אני ה' מקדשכם, וכבר זילר המעורר האלהי, חלהים בקדש דרכך ארת האל עושה פלא גאלת בזרוע עמך וגו' לאוך מים ימילו, הגה זילר שהנהגה הנקית ממנו ית' עם האומה הישראלית נקראת דרך הקדש, וכן העתרתק מתארות הנות ומאכלות אסורות נקרא קדוש, ר"ל מופרש ומזבדל, וכן המתרתק מתארות המזון של איסור שמונע איש זיוס השגת מעסקי העולם נקרא קדוש, ועזיל ותמרתם את השגת כי קדש הוא לכם, שמתרתק זה מתארות המזון נהג טבע וילר הלך, ויוס השגת נתן לאומה הישראלית לקום דעתה על הגהתו ית' עמה נדדך הקדש בהנהגה הנפלאה נהג סוקי הסגם, והמתרתק ממלאכה ועסק זיוס השגת עושה זה נהג טבע לזנו המתארה אל רכוי ותופסת הקנינים האזניים, טתן זה ארת על אמונתו שהגהתו למעלה משוקי טבע הילגיה; הגה נאופן זה שתירתו את יוס השגת על כוונה זו היא גם כן לארת אליו ית' להחזיק עמנו חמדי הגהתו זאת, ואף שמדדך מהלך הסגם מיעוט העסק ימעט הכושת המזון, הוא ית' ישלם טפעת נכמתו נדדך קדשו להשלים זימי המעשה ומניעת ההכחה. — ודי זה למתאין. — (ד' מחלליה שוח יומה. הים רחוי למר ומסללה לע"ד קמוה ומסיק ה"ח לטון ימיד וכדסיים מות יומה לימיד, וכנסיפת כל העושה, ואמר מעלליה זיו"ד הכנים, כי אף שהמסלל הוא ימיד זימי סלילו הוא צמחים, סד בגושו וסד נטשו, צמחיית מלאכה עובר בלאו ללא תעשה כל מלאכה צמועל ידיו, ומנטל עשה דיוס השזיפי שנת לה"ח ננטשו, כי עיקר המכוון צמשה זו, לייחד דעת נטשו ומתשכחו לענינים אלקיים, (כמזכר יתרו כ' י') כי צמזיחת הגוף ומלאכה לזד עדיין לא קיים עשה דשנת לה"ח, אם לא נמנע רק מלעבור חלאו ללא תעשה כ"ח, ואינו מייחד נטשו לענינים אלהיים, כמאל צמשה שערשה ומלאכה ומסללו כמפלים, עובר על לית בגופו, ומנטל העשה ננטשו, לכן אשר מעלליה בלשון רבים, ימיד הוא ומסללו כמפליים צמחי חלקי עלמותו. כמו שהשנת היסודי קראו הכחוד שנתותיו בלשון רבים, לפי שיש בו שתי שזימות, שזימת הגוף ומלאכה, ושזימת הנפש ציפור דעה ענינים אלהיים, ככה המסללו נקרא בלשון רבים מעלליה, כי סלילו בגושו וננטשו: כי בל וגו'. ומלה כי לךך זילאר, כי לא יתכן לתת טעם על חיוד מיתת ז"ד לפי שחייד כרת צדי שמים, וילי כי שם כרת ענינו פירוד המזור, אשר ספר כריתות על פירוד הדבקות שהיה זין איש לאשתו, ואמר נכרתו מי הירדן על פירוד חלקי המים זה וזה, ככה האיש הספרי הסורש את עלמו ועלל האומה הישראלית וירדל מענה בלמונתו ודתו הוא נכרת ונטרד ונכדל מהם, אהו לטון ונכרתה הנטש היא מענייה ר"ל שנטרד ונכדל האיש הזה מקהל עדתו, טון ומכריתות הנטש צמולס הכרופי (אויסגעשיעדען), ועלם המקרא לפי"ז לתת קצה ועלם על התשייבו עונם מיתת ז"ד, לפי שסחללו לעיני כל את יוס ש"ק, זהו הדדיל עלמו מעלל ישראל שזוהי שנת, לכן רחוי לזכר האיש הנדעל עקד עמנה ישראל, למען לא תספה לרעת המרתו זאת גם לאתרים מקהל עדתו; ויראה שנתמקרא זה יאל לרבותיו לומר המסלל שנת צפרסיא הוא מועד לכל המורה כולה, כי לפי המזכר הדבר מפורש בליטנא דקרא, שהמסלל את השגת הוא נכרת ונכדל מעדת ישראל. ערש"י כמפוק הנטש היא (לעיל י"ז ט"ז): (מז) בריות עולם. לפי המפרשים יספר צמס צריח הלמיד הראוי, ונ"ל טעם המקרא, ע"י שזימת השגת אשר פונה זו מכל עסקי גומניים ומשמר השזימה האמתית והוא שזימת הנטש, לפנות דעתו ומתשכחו זיוס הזה לענינים רוחניים אלהיים לזד (כמזכר למעלה צמס שנת), זהו יפעול כל איש ישראל צמיו וצדויותיו אחריו שזימנו על לז לרעת ולהנין שחין עסקי ועניני ערו"ח המה הסיים העיקרים, כ"ח קנין השלמות המכליתי הוא המסון והעיועד האמתי, והוא צמית וצריחת הסיים הנלתיים, ותם צריח ענינו הצמיה (ד"ח וחסל) כריש למעלה צ"י נה, ושם עולם, ענינו הנלתי (ד"ח עוויגיסי) המיועדת לנטש בהעטררה צלוד הסיים הנטשים, ופעל לעשות, כמשמעו הפעולה וההשתדלות (בעווידיקען), ומלה את כמו עם: (י"ז) שרת ויגשש. להמתרשים מופש על השי' והאמר לכבר את הארון מה שיכולה לשמות. ולי כי שנת וינטש אינו מופש על הזכר ית' כ"ח על מעשה הצריחה, והוא פועל סמתי, כלר זיוס השזיפי סמק עיני הצריחה (עם האט אויגענהערט), כי אשר שזכר הוא ית' תמלה מן האמיסה העושלעת כח אסד לקבל לרה ולהוליה מועט לרות הנצדאים (והוא הקרא שומר לאשון היולי); וצמ ארתו הכחוד הראשון נתן הוא ית' הכנה להוליה מועט חולדות הנצדאים ולהלזיטם לרות; הגה

הנה כל שמה ימי המעשה היה המור הראשון הלזה בתנועה תמידית בלשון ה"י להוליא את הנצרים מן הכח אל הפועל, ועז"ל הכח, ששתי ימים עשה ה', ר"ל בהמשך זמן שמה ימים השפיע הוא ית' כח העשיה להתנועע ולהוליא את כל הנצרים שהיו מושפעים בכם המור הראשון, ולפי שיליחת הנצרים מן המור הראשון לא היחה רק מרלן לוויו ית', נתיחסה פעולת הנצריחה אליו ית', והמור עשה ה', כי בכל הפעולות חף הגעשות ע"י חלנעי מיתחסים אחתה אל המצב אחת בלוויו, כמו ויקח צן הצקר אשר עשה הגמור בצצרהס, חף שלא נעשה ומנו צעלמו רק ע"י נערו, כחחוב ויתן אל הנער לעשות אחת, וכן ציוקף וכל אשר עושים שס הוא היה עושה, כהרגומו הוא היה מפקד לעשות, ככה יליחת הנצרים מן הכח אל הפועל מן המור הראשון שהיה מושפע ומנו ית' בכם כללי להתנועע ולהוליא את הנצרים מיתחסת אליו ית', (ע"י רעבין צראשית מעיין מור הראשון), ובקוף יום הששי בהתחלת יום השציעי פסקה מלכת צריחה זו, על זה אמר וציום השציעי שבת ר"ל פסק, וכן וינפיש חיכו מוסב כ"ח על הנצרים, ועצמו כל אחד נעשה צעל נפש, כי בשמה ימי המעשה לא הגיעו הנצרים כ"ח לשלמות קיומם הראשון, לעמוד במצבם שצצראו, צלן כח להוליד צדוויים להתמדת קיומם, והיו דומים כפגרים מתים, ככל מור שצצערד נפש לקיימה תפקד ותתקלקל, ובשבת הגיעו הנצרים לשלמותם האחרון להוליד צדוויים שצס יחמידו קיומם צמין, ואחרי הגיעו להיות צעלי קיום, נעשו צעלי נפש, כי כל דבר שיש צו נפש הוא קיום, והו וינפש, כי לפי המצב (צצראשית צויצרך את יום השציעי), שצשפת ימי המעשה לא הגיעו הנצרים כ"ח לשלמותם הראשון, והוא תכלית ההוי', שלמות מציחותם לצד מכלי ציוליו צדוויים, אמנם ציום השציעי שצס הצורח ית' את שלמותם האחרון, והוא תכלית ההויה, שיוכל כל דבר לפעול ומעלמו להוליד צדווייה להתמיד קיומם צמנים, והוא הויה עלס מעלס ע"י המדת הצורות, כענין הויות ההוות צעולס, הצילה מעשפה והאחרות מעצילה וכדווייה, והוא צלמת שלמות תכליתם, כי זה העיקר צכוונת הנצרים, שלא נעשו רק כדי שיעלס זה הטבע המתמיד הויה העולם ויישובו, והכל לא נצרא חלל צצציל דבר זה, שיוכלו לפדות ולרצות כדי לקיים העולם, והוא הנכלל לדעתי צמלת וינפש (וואורעד צעלעצט), או יהיה טעמו שחשפע צהס כח הנפיש והצציה, כי עיקר שרשו שתי אחיות פש, שהונס על הרצוי צכוונת, כענין נפשו עומך על ההרים (נחום ג') וכמ"ס צמטשטים צוינפש צן אחתך, (דעם פֿאָרטלעצענבם פֿאָהיג), והרע"ס כ' וציום השציעי שבת, צו היחה המלכה שלמה וצשלמותה שהיה מנוחה, וינפש, נעשה השציעי צעל נפש יתרה והיא חוספת הכנה להשיג, ההס סבצ ג"כ ממור זה על הצריחה לא על הצורח ית'. והסצ"ל צמידושויו לאגרות פ"ד דמענית פירש וינפש, או נצראת נפש העולם, ע"ש. המצוק! לפי ציום השציעי הזה נתיחד צעת הצריחה שההינה הצריחה צו שלמותה האחרון לקיום נלתיחה, לכן נתיחד ג"כ יום לנו, להשגחיו צו השלמות הנפשי, אשר רק צזה תלוי קיום נפשותינו צנלתיחה, חיה חיכו כ"ח ע"י צציתת וישוצ דעת הנפש, המכוון צשס שבת לפי הכוונה שהינה: (יח) כתובים באצבע אלהים, לשון זה נאמר למפרשים ע"ד משל צצן חס, כי חפלי ה' יקום צצצו לצד; אמנם כדי להרחיק ממנו ית' כל ענייני ההגשמה צחורתו הקדושה בתכלית הריחוק, ר"ל צזה כי כמו שהונס על אשר האדם שיוכלים לפסוט ולהושיע צו שס יד, שהוא מן גמול ידו הדח (צטעיה י"ח) שחרגומו וישיע (רייכען, הארד) ככה הונס על אשר האדם שיוכלים לתפוס ולחפש צו שס חלצע, משרס לצע (האל"ף לתאר צשס) שמהורחאו ג"כ האחיה והתפיסה, ולכן הונס שס זה על המיות הדורות אשר פעולותיהן האחיה והתפיסה, מזה אמר (ש"ח י"ג) גי הצעיס תרגומו חשעיא, וע"ס רש"י (וע"י חולה"ק שיש להורחה זו דומים בלשון יטמעאל צעצעי וצבורי), וכן חוץ הכלי שאחזין אותו צו נקרא צית הצציעה (רפ"ג דמגינה), (ואפשר שמשעס זה מתחלף שס אחי צשס חלצון צמטמות צני גד, פינחס כ"ו ט"ז), והנחת שס לצע על הגוונים והמראות (פֿאָרטען) ג"כ לדעתי ע"ש האחיה, כי תכלית מערצת סמונני הצע וכל תקויה מור הצע איננס צלמת רק להכשירם ולהכינס להיותן ראויים לחציית הצע צנלצע להצדק יחד עד שיקלעו העין יפה, וההורחה העיקרית משס חלצע, אשר האחיה (פֿאָקסונקגליעד), ולזה יש לפרש שס חלצע כאן לפי הורחאו העיקרית כ"ל אחיה ותפיסה, כי לדח"ל היו אחיות הלוחות אחריות ושומדים צבם (עמי"ס צפ' מרות על הלוחות), והיו אי"כ אחוזים ודנוקים יחד צמקום מושצותיהם ע"ד הפלא, ולזה אמר כתובים חלצע חלסיס, כלומר אחיה וצציקה נעלסה (דורך וואוגעדעצצארע האלמונג, פֿאָקסונג), ושס חלסיס לפ"י כמו מרת חלסיס, להגדיל ולהפליח את הדבר למעלתו. וע"ד הפער יאמרו המפרשים צכוונת חלצע חלסיס, ליחס מתכת הלוחות אל הש"י לצדו, שלא נעשה לא על ידי מלכה ולא ע"י פועל עבדי כ"ח בלשון השס חפסלו לצד, וכמ"ס כי מתכת הלוחות הוא מן הדצרים שנעשו ע"ש צין השמעות, ונכון הוא, אמנם מה שיאמרו כי לשון חלצע הוא

הוא על מנהג האדם, אינו מתיישב על הלכ, ור"ל שהוא דומה לטאר שנות שנתה הלשון צהם לשמש שם דבר גם פעולתו, כשם רגל שהוא אבר החנופה, וישמש גם על פעולת החנופה והסולך, כל העם אשר צרנגליך כלומר ההולכים אחרך, וכן אם חסידי משנת רגליך, ושם עין שהוא לאבר הראות ישמש גם על פעולת הראייה עיני צנאמי ארץ, לצנחתי צאחת מעיניך סר"ל הפגמה והצטפה, וכן שם פה, לשון שפה שהם איברי הדבור ישמשו גם על הדבור, הים צלצורי עולה, לשון כשרים (ספראכט) על פי פרעה, על פי ה' ימנו כלומר לווי ודבורו, שפת לא ידעתי אשמש; הנה יהיה שם אלצב דומה להם, שהוא אבר העשייה, וישמש כאן על פעולת העשייה, ותרגומו (דורך איינוורקונג), ופעולות הס"י ע"י חטאו ורלונו לבד, וזהו נחלטנו מן ההגשמה. ועמ"ש צפ" צבא צלצב אלהים דמרטווי מלרים:

לב (א) וירא העם כי בושש משה, מלילת וירא העם לריכה ציבור, כי מה ענין ראה זו על העבדה שהתעבד לרדת, ואך יפול הראיה על ההעדר, והיה לו לומר ויהי כי בושש משה ובר ויקבל העם ובר, ואמר הרכ"ו ים הדל צין לשון איחור וכן לשון בשישה, לשון איחור כוסל על עבדה צרטון, והוא המתעבד צרטו לפי שנספו מפלה בעבדה זו, כגון שהולך לצד חכמים ומשתמשע צתורחם, או שהולך אל אחת מרעיו, או שיצב צנתי משתאות, צכל אלה דומייהם הוא מנסב קצות להארך זמן עכצתו, ועבדה כזו הוא צרטון לב המתעבד והוא נהנה בעצצתו, מזה הענין מלארי צנטף יין ילדיקס (ישעיה ד'), למאחרים על היין (משלי כ"ג), ואלה צרטן ובשמתח לבם צורחים צמסצות אלה, וכן ואחר עד עתה, יראה לא צעל כרסך ולא עפני קצה נחעכצתי שמה אצל עכצתי היה צרטון הלכ ובשמתה, כי צמתי להסתוסף צלל קורח, כמו שאמר ויהי לי שור ומעור, כלומר צרכת ה' היה צכל אשר לי, לא מאחר לשלמו פי' לא תעבד צרטון לבקם קצות שלא תשלם, אצל אם הוא אנוס שנספק או נגנב כל אשר לו ואין צידו לתלם אינו עוצר צל"ח, אנוס דמונח פטריה, ויחר מן המועד אשר יערזו (ס"ב ב'), לא היתה עכצתו מנתי קצה או הכרח דל"כ מה היתה טענת יואצ שומר צמלכות, אצל עכצתו היתה צרטון ובשמתח לבד, ומה צעצר עומא הלדיק צדון על מלות המלך, חכמינו ז"ל הרגישו צזה ואמרו, ויחר מן המועד אשכמי לרצן ידתי וגרמי צמתיצתא, וחכמה גדולה ים דצריהם, ודנו כן לפי שעדות הכתוב הוא שהתעבד צרטון ובשמתה, ואין זה ראוי ללדיק כעומא, לכן אמרו שצל דרכו מלא חכמים יושבים והוגים צתורה והמועד עומה, והיתה עכצתו צממת התורה, ואין עליו אשמת צעצרו מלות המלך, כי צענין זה אינו מל מלות המלך כתי"ש חז"ל כל אשר ימרה את פיך וימת יכול אף לדברי תורה ח"ל רק חזק ואומץ; ולשון בשישה נוסל על עבדה של צותה ופל אונם, כגון המתעבד מלאח צין צני אדם צעצור שאין לו כקות לכקות צו וציואל צו, וצכלל זה עבדה של אונם גמור, כגון שהלך לאיזה מקום והכירו נוכח נאמונת שאע"פ שרולה לשוד אינו צכחו, וכן מיי שצצצה שהוא מוכרח להתעבד או שמת, מזה הענין ויחילו עד צוש (שופטים ג') כשראו שהיה מתעבד זמן רב אז לנו שא"א שמהיה העבדה צעצור קצה שצצו מתחלה דהיינו שהוא מסיך את רגליו, אלא שהיא צאונם שקרה למלך מקרה רעה שא"א לו לפחות הדלות, ועד"ו יתפרשו כל הכתובים שהכר צהם לשון צושט, וענין מקרא שלפנינו הוא כך, מלת רא' נוסל ג"כ על ראיית הלכ, כמו ולצי ראה הרצה חכמה, והעם לנו צלצב כי צושט משה לרדת מהסר ולכן נקסלו על אהרן, ודנו שקר, כי עשה לא היה צושט לרדת ולא נחעכב שם וממת אונם, והם חשצו כי משה מלה או מה צהר, לכן צקשו מה צצקשו, ואמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו כלומר ודאי קרה לו אונם אלא שאינם יודעים מה קרה לו אם מלה וישוד עוד אם מת, והיה זה ממשצת און למשוז ומשצרה רעה כזאת על הס"י, ואות על חסרונם כי לא ידעו דרך ה' ומה רצ טוזה ומסדו, ומלילה חלילה שהיה צושט אצל השתמשע צהר, ואשרי ילוד אשה שזורה לכה, והנה היה המתעצתו אישור צרטון שנופל עליו לשון אחר, וע"ו העיד הכתוב צאמרו וירא העם כי צושט משה, כלומר העם הזה ראו צלצם כי צושט משה, ויר לזם הרע שביאם למשוז כן, אצל צאמת אחר משה לרדת, וצרטו היה ספץ להיות צהר מעיד; ומה נפלאו דברי רז"ל שאמרו וירא העם כי צושט משה מלמד שהראה להם השטן דמות ממת משה מת, למדו כן מדי"כ שהעם לנו צלצם שמתה צושט, וכבר ידענו מאמנם ז"ל הוא שטן הוא מלאך המות הוא יא"כ, ועמ"ש שהראה להם השטן כלומר יר מתצבות לזם הרע: אשר ילכו לפניו. ורשיעיה מה חז למעצב עגל, אלא ודאי אינון הו ומכשפין דמכעה דאממר צהון ויעשו כן המרטומים צלטיים, וחזו ללא הו ומשח צהון אמתזרו עמי דמשה וקצילו צרית מילה, וקצ"ה ידע גלויין ומתידין דהיה ידע צהון דאינון מנועה צישא כד נחמא שכיחא, אמתזר צה וקע מלאך האלקים הסולך לפני מתנה ישראל, ולא אמר לפני העם, וביגין דא נטלו קנאה צלציייה ואמרו קום עשה לנו אלהים אשר

אשר ילכו לפנינו במונה דהוה אהיל קדמינו, ובגין דא ענדו ית עגלא צמרשין דלהון (תק"ז) חקון
 ה' דף קי"ח) וכאן במדרש צ"י (דף ק"א ז') מצואר הענין יותר. והדברים מוכימים עם דעת
 המשפטים רמב"ן ורמב"ם. והצדק צדוקי, דמדלל אחרו עשה לנו אלהים אשר יסיה וימית וגו' רק
 אשר ילכו לפנינו לא היה כוונתם צדק להכניס מליחותו ית' כ"א לעשות להם נורה להיות לפנייהם
 מקביל מותם, גם האומרים האלה לא היו מנבי ישראל, דלמי היו אומרים אלה אלהינו, אבל
 אחרו אלה אלהיך, מצואר שהם זולת צ"י כ"א ערצ רב אשר עלה אהם מליחם הם נקבלו על
 אהרן והם עשוהו (כמיש רמ"ב פ"ה) לכן לא התאמץ אהרן כיב למותו צידם ולמסור את נפשו
 על קבלת ה' לנאות, כי אלה צ"י הם ואף שמחריים על ע"א אינם מוחריים על השיחוק, ובעשיית
 עקל אין איסור כ"א להיותו נעבד, לישראל אפי' צשיחוק ולצ"י צלי שיחוק, אבל לצ"י צשיחוק
 אין איסור צעשייתן להם. וגם אם נחזוק צדעת קלת המפרשים צממאתם עשה לנו אלהים היתה
 סוונתם הראשונה לע"א מותם, מ"מ כ"ל דלא חטא אהרן כלום, כי אף צצ"י היו מוחריים על ע"א
 מ"מ ממתן תורה ואיך נטלה מהם אהרה זו, ולישראל נאמר ולא לצ"י דהא (דלמתיקן סנהדרין
 כ"ט) מורה שגמורה לצ"י ונשיית צביי לזה ולזה נאמרה, זה ידעינן צת' דגלי לן קרא אחר מ"מ
 דלא ימלא צך וגו' ובגלל המועצות וגו', מהו ידעינן כי היכי קצ"ה חובה לישראל לא שקליהו
 מצ"י, אמנם קודם דלמגלי הך קרא דלא ימלא וגו' שפיר הוי אחריו דלישראל נאמרה ע"א ולא
 לצ"י, וכיון דצטעה זו לא היתה על צ"י אהרת ע"א לכן לא היה לריך אהרן למותו צידי ערצ
 רב, שהיו מוצעים אותו דבר שהיה מותר להם, ולא עלה על דעת אהרן קדוש ה' שישאל קדושים
 יגררו אשר שרע שרע דעת המוניים שאינם מעדת ישראל: כי זה משה האיש. מלת זה צהתחברו עם
 שם דבר, ים זו הצדל צין צואו לפניו לצין צואו לאחריו, צואו אשר השם כגון צית זה, אז מלת
 זה כנוי רוחו לצד אל הצית לייחד אותו ולשלוט ממנו צית אחר, צלמי השקפה על גזרת כח השופט
 זו (ד"עם ה"ח) וצואו קודם השם כגון זה צית. אז מלת זה כנוי רוחו עם לירוק כח השופט
 לגזור היותו צית ולשלוט ממנו היותו דבר אחר, אשר צשאר לטוונות לריכים צזה סיימן הכבדה
 הנקרא דבור המליחות (אח"ט) צצמלה זו יורה על גזירת כח השופט (ד"עם אישן איין ה"ח) ועידי
 לריכים להסקיף צכל המוקמות להצדיל צין מוקם מלת זה אם לפני השם או לאחריו, מעשה אם
 היה המכוון כאן לייחד את משה לשלוט ממנו איש אחר הנקרא משה (ד"עזר משה) היה ראוי
 לאשר מלת זה ולומר משה זה, ולקרק כח השופט צסימן הכבדה (ד"עזר אישן משה) כדלוי צהקדים
 זה לשם, זה אין לו מוקם פה, לכן יתכן לפרש מלת זה על יתרון המעלה והמשינות, כי צלשון ערצי
 וארמי מלת זה יורה על זהר האור ולמטוה (גלארץ) וכן שמשוהו רבותיו צאמרים (צברות כ"ח ז')
 זיהה הוא דעבר ומתחייב כדעבר איהו, זיהה, על זהר הכוכב ולמלות אורו, וכן ישמשו מלת זה על
 יקר ערך הדבר ורוממותו צמשינות (עברוירידי, עברוהצנן) אחרו (חולין ו' ת"ח שאלר דבר הלכה
 אין מתייסקין אותו, מתייסקין, עמור ומתרחם צנפשו היותו נעלה ציתתו על אחרים (ע"י ערוך
 ערך זה) כי ע"י מעלה ומשיבות המלא צדבר הוא מתחכם ונרדע לרבים, דומה להמשפחות קרני זהרי
 אור, ולהיותו ית' רם ונשא לאין תכלית הוא מכוונה צשם זה. וכן התורה למעלתה הנפלאה ומשיבותה
 הנשגבה מכוונה צשם זה, כאמרים צממות כ"ח ז', ומה מאל יתאמת ענין זה צאמרים (מכרש"ב ויחי כל"ח א')
 הצט משומים ורלה ופקד גפן זאת, גפן דהיא זאת, (שם ע"ב) ר"ש אחר אית גפן ואית גפן, אית גפן קרישאל
 פללה ואית גפן דלקרי גפן פרום ואית גפן נכרי צת אל נכר, צגין כן כתיב גפן זאת, התיא דלקרי כלה זרע
 אמת. והנה משה זה האיש המרום צמעלותיו על כל צאי עולם אשר עליו דבר לר ישראל צכל
 ציתי נאמן הוא, שפיר יתואר צשם זה. והוא המכוון כאן צאמרים זה משה (עברוירידיגמקטע), אף
 שטעמו צנפשותם לצבור צדבר אשר ילך לפנייהם, צכל זה הרור צמעלת משה וצמדנתו הנפלאה,
 ואחרו זה משה, (עומ"ש צזה אה"י דשירה, וצעבור זה עשה ה' לי צלאחי מומרים צב' צא). ועיין
 צמכרש"ב (צא ל"ז ז') התי כתרס דלקרי זאת אחרקרי אשה כד"א לזאת יקרא אשה, אמלי ממש מליש
 לקם זאת, מלן הוא איש, הוא דלקרי זה, ולא הוא איש דכר כד"א כי זה משה איש, האיש
 הזה, ואקרי איש זה חה איש חת אהתגבינת מזה דלקרי זכר וכו' והוא רעיון נפלא למשכיל על
 דבר חמת: (ד' ויצר אתו בחרש. מלת אותו שצ על כן החומים צנדרו, ועל כן ישראל מופל
 לשון אותו צלשון יסיד, ופי' שהיה כורך כן החומים צנפשת (אייגעצונדען); ולכאורה זה הספור
 שדרך החומים צנפשת הוא ללא לורך, כי מה אכפת לן אם לר החומים צנפשת אם לא, אף
 צאמת היה לורך אל המלאכה, כי לפי שהיו החומים כלים קטנים מוחריים לא היה אפשר לשער
 מדת גדלו של הדשם שיתך זו העגל צזולת נתינת כלם צנפשת, והיה סוב יכול לשער אחריו
 מדת גדול הדשם (רש"ט); ויותר יתכן שיריע הכתוב צזה מן הצממות אהרן לאהרן הענין
 פ"י מה שיוכל עד אשר יצא משה, כי שצ צתחכב המלאכה און ארך וקודם ההשלמה אולי
 יבא

יבא משה; ואיחזא במכרשביי (דף ק"ג) לאו כונה דחשבין בני נשא דענד לירין במחנהו או
 במלה אחרת (געצילדעב), אלא וכו' דשוי כל להבא זכיתא חלה וכו', ויעשהו עגל תפכה ס"ז
 דאסרן עבדי, וקרא אורח דכתיב ויקח את העגל אשר עשו וכו', אכל מאן גרס דאחשביד ליען
 תרין צעוד דאיסו לקח מידם איסו הו עבדי מרשייהו ומלפני צנומייהו וכו' וכן אמר דמחשבה
 השליך אהרן לאח וצחו המכרמים ועשו צמרמתייהם, ויילא מיהא. ולפירש זה ויעשו הוא
 עגל קמחי כמו ויגד ליעקב (יחי מית) שפירש ויגד המגיד, כן ויעשוהו מי שפשוהו ולא פירש
 מי, וכן כתב רש"י ויעשוהו רזוהו עשה אותו העושה כענין וקמח את ידו ופסחו, שרזוהו וקמח המקריב
 ופסחו השופט. וכן העיד הכתוב אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן, עשה עשו את העגל אשר
 זו עשה אהרן מעשה הניזר והטלכחו בזה. וגם לפי וילך אותו דלך ימי' צויפא ארן מורכס לסבב
 ויעשהו על אהרן כמיש בנפסיל דלד. והרש"י אמר על מאמר אהרן ואלא העגל הזה שמשני ימאמו
 מנשה הוילא עקר מפיו, והסיף בזה פסג על אהרן מטא על פסעו, הלל דובר עקרים לא יכו.
 וכבר תנאו על דברי המכרמים: (ה) ויבן מזבחה לפניו. ראה שהללית מעשה שכן עשה זו דת
 חיים ולא היה לו מה לדמותם לגמרי לכן בנה מזבח לדמותם, ויאמר מה לה' ומר כלבו היה
 לפמים צמות ה' שיצא משה ויעזרו את המקום (רש"י) ובמכרשביי ק"ג הוא מזבח דקדושה
 הוה דכתיב וירא את העגל ומחולות, ואילו היה מזבח לא כתיב. אהרן טבב דבין כך יימי משה, ועל דא
 הוא מזבח לא סתם לי משה, דאילו הוה כונה דחשבין בני נשא, מלה קדמאה דאצני למשה,
 לנחלא להוהו מזבח אלטרין, ע"כ. ולדעתי לא היה כוונתו צננין המזבח להקריב עליו קרבן אלא
 החכוין להיחזו מקום מוכן לזבח עליו את העגל, ר"ל לשמרו להמיתו ולהעבירו מן העולם, כי
 לשון זמא שמשם גם על הריגת צע"ס. זמא לה' בצורה (ישעי' ל"ד) כי הכין ה' זמא, וכו' ציס
 זמא ה' (לפני' א') ותרגומם קטול, מיתה והריגה, ופסיר יורה לשון מזבח על מקום המוכן להריגה
 ומיתה (שלאכתשטעלעג) ומלה לפניו פי' למען הסירו ולהעבירו מן העולם (אום עם פֿאַרשטעטע-
 פֿאַרשטען, וועגנוריימען) כמו פנימי הבית, פנו דרך ה', כי פנה היסוד, כל ימינו פנו צענדלך.
 ולפי עשה זו דת חיים כפי המקובל, הזכיר למקום הסרתו וצולו לשון מזבח, ורבותיו יאמרו
 (סוכה ז') על צוול יל"ר עמיד הקצ"ה לשמרו, ועל כוונה זו אמר אמרו מה לה' ומר כלומר
 יום סגא וטבר אינה ופחד (אנגסטפאללער טאג) כתרנום יצ"ע, והיא המיתה והמגפה שהיתה צעם,
 ומצטל העגל צדי משה ע"י שריפה וכתיבה. דונה לזה אמר במכרשביי (ויקרא ר"ט) ועשית
 מזבח מקטר קטרת, ה"א מדבחה דקטרת אחאי אקרי מזבח והא לך דצתן צ"י דצתין, אלא צתין
 דצתיל וכפית לכמה סתרין צתין, ע"ד אקרי מזבח, ע"ש: (ה) חב לה' מחר. כלבו ה' לפמי
 צמות ה' שיצא משה ויעזרו את המקום (רש"י) ובתיב"ע וקרא אהרן בקל עליז ואמר סגא דה'
 ומר מנכמת קטול צעלי דצווי אילין דכסרין במאריהו ופג עיקר שכיתי' להסם צעגילא דין,
 לדכריו פי' מה מלשון והיתה אדמת יהודה למזרים לחגא (ישעי' י"ט) שפירשו סגא לשון שבר אינה
 ופחד, וכן יסגו וינועו כשכור (תהלים ק"ו) וכן סגוי הסלע (ש"ה ז') והכי איחזא במכרשביי (ק"ג
 א') מה לה' ומר דונין דינא לכרי' עלייהו מה לה' למיעבד צו דינא ותלת דינין הו מד ויגד ה'
 את העם וגו': (י) הגירה ל"י. בצרכות ל"ב אמר ר' אבהו אלמלא תקרא כתוב א"ח לאומרו מלמד
 שמשו משה להקצ"ה כצ"כיל כלדס שהוא מופש את סצרו צבגדו ואמר לפניו רבש"ע ארן אני מניסך
 עד שחמול ותפלס להם, ופירש"י הניחה לי משמע שה' אחו צו, וסוד המאמר הזה בחכמת
 הלשון כמ"ס רז"ה, כי כל לשון הכנה בכל המקרא לעולם הוא מקושר עם המונח שהוא המתפעל,
 כמו ואת אחיכם האחד הניסו אחי (בראשית מ"ג) וינה משה את המעות (צמדבר י"ז), ותנס
 צגדו אללה (בראשית ל"ט), ויניסו אותו עד הבקר, ויניסו אותו צמשנר, ויניסוהו ממון לעיר
 והדומים להם, כי מלת את גם אותי והכני תורה על הפעול, ולזאת היה לו לתקרא לומר ועתה
 הניסו אותי, דוגמת הניסה אותי והמניסי (שופטים ט"ז), אכל הניסה לי צלמ"ד הקנין משמעו
 הניסה את אשר לי, ולשון קר הוא, וכמו סצור עלצים אפרים הנח לו (הושע ד'), ות"י שצקו
 להון ית פולחנא: (יב) והחם. התעשת מתעבה אחרת להטיב להם (רש"י), ותלילא שפסא ינאס,
 רק דברה תורה כלשון צ"א, כמו ויעל, וירד, ישמע ה' צנועני, וימעלז אל לבו, והנה שמואל אמר
 וגם נחא ישראל לא יסקר ולא ינאס, ושם כתוב נחמתי. ויש מפירש אתו לשון וועד (ראב"מ),
 ולא ידעתי לרין לשון וועד כלשון נחמתי. ולי' שהוא לשון רחמים כמו מי יודע ישוב ונחם ה'
 דתרגומו ויחמם, וכמ"ס סוף בראשית: (טו) משני עבריהם מזה ומזה. זה היה פלא גדול שהכתב
 היה נקרא כסדרו משני העברים (אין זה צדור, עיין פירש"י ורש"א שם בשבת ק"ד) וה שאלין כן
 צכתב שלנו, כי מלפנים היא צדורו ומאחוריו מהסך, ואמר מזה ומזה משני הדידים וסם פנים
 ואחור. ויתכן לפי משני עבריהם לרזו, כי יש למשמעות דברי החורה שני עצדים נגלה ונסתת,
 כענין

כענין תמוהי זהב צמטיות כסף (מעלי כ"ה) וכתיב (חיוז י"א) כי כפלים לחושי. יבאר כי התורה כפולה, ומלבד פסטי התורה יש בה עוד תעלומות חכמה, וע"ז אה"כ אחת דבר אלהים שמים זו מעשתי (רבי"ם) והפירוש הפני יותר מכוון, כי מה תועלת בנם הגדול הזה שיהיה עשרת הדברות נקראות מלך השני למפרע, ולא עבד קצ"ה ניסא למגנא. וביותר לדעת ר"ם זירושלמי (שקלים ט"ז) שהיו ארבעים על כל לוח ולוח, אין הדעת מתיישבת לומר שנכפלו עשרת הדברים צמטון אחד ומלך ארבעה לדדי הלוחות, בכדי שמוכל לך שיאחזו הלוחות ויכל לקרוא אותם מצד שני עט"ך להסמו מלך ללך, אבל הכונה האמתית היא שהיה מוצרך על הלוחות הגולה והנסתח צמטורה, המתחלק לארבעה פנים, פסטי רמו דרום סוד, ולדעת ר"ם היו ארבעה פנים האלה בכל אחד מעשתי הלוחות, לכן אמר ארבעים בכל לוח, ויהיה לפי"ז מזה ומזה, על לדדי הלוחות ימימי ומשמאל, ומשני עבריהם, על פני הלוח ואחוריו, (וכבר עוררנו ע"ז בהגהת מלאמר התורה, המתחיל מתועלת הסדר צמטורים): (מז) מעשה אלהים. אין הכונה פעולה מלאכותית, אלא מעשה אלהים הנעשה בדבורו, כענין דבר ה' שמים נעשו, ביום עשות ה"א ארץ ושמים, ולא היה תבנית הלוחות ומלאכתו גזירים ומצני הר כחות שניות שפסלן משה, רק אלהים צראס כמו שצרא אח כל העולם: מבתב אלהים. ומעשה הכתב היה מעשה אלהים הפלא ופלא, כי צרא ה' צחוד הלוחות צריאה נפלאה אשר ע"י זה הכתב והכסף צמורו: חרות על הלוחות. פירש"י לשון מקיקה, וכ"כ הראש"ש י"א כי מרות כמו מרש, יש מהפסין לחורו מרור, והכנון שאין סבר לו, וחולי הוא כדמות פתוח. ראה כמה התלבטו צביאור המלה, ומן התיימה אם הוא לשון פתוח ומקיקה למה השתמש הכתוב במלה זרה, ולא צמר צאחת המלות הנודעות על הפתוח והמקיקה, ועוד אם היה מעשה הכתב סקוק צחוד הלוחות, אי"כ מרות צלופות מצעי ליה, כי כל פתוח ומקיקה הוא צחוד הלוח, ומאי על הלוחות לאמר קרא. ועוד כיון שהודיענו הכתוב שהיה המכתב ענין אלהי, לא שייך צ"י מקיקה, ועוד וכתבתי על הלוחות כתיב, ומשמעו שהיתה הכתיבה על הלוח, לא מקיקה צלוח אל חורו. לכן הכון צביאור המלה כמרגום אונקלס וי"ע שחרגמו מרות מפרש, ונ"ל דעת המתרגמים, כי מלת מרות הוא מנחי ע"ז ושמשו חור, כמו שלח ידו מן החור, וצא עי"ז צמור"ק מפרש רום (כצמחאל ל"ב ה') ומלאתי הגאיות רמותך, שהוא מפרש רום ענין הגבהה, וצא צמור"ק (ע"ש ר"ם צ"ג), וכן מפרש זר כאמר וְרוּחַ אֲמַרְתִּי לָךְ, כן מפרש חור כאמר וְרוּחַ אֲמַרְתִּי ע"י החור והנקב נפתח דבר שהיה פתוח, ומעשה הפרש והגדל צין שני לדדי החור והנקב שהיו מקודם סתומים וצוקים יחד, וע"ש המפרש וההגדל הנעשה ע"י נקב, ישמש שרש נקב גם על המפרש דבר צמפתי, כמו נקבה שכלך חרגמו פריש, וכן אשר נקבו צממות לחפרשו (דייעליך גענאנגט), ומפיר חרגמו מרות מפרש, והיא כמו מפרש צעצעי (תמני ח') וטעם המקרא, מתכב אלהים ה' ומצור ומפורש על הלוחות עד שלא נשאר למעייין צם שום ספק צמכוון הפנימי שבו, ודבר גדל הערך שמייענו הכתוב צה, כי כל משכיל ע"ד אמת ידה שההכנה הגדולה הנעשה למעמד הר סיני לא היתה לריבה לקבלת עשרת הדברים אם אין צה רק הכונה הסימולה הפשוטה המונחת גם לאיש ההמוני, וכולם הם מלות שכליות וכל איש דעת אף שאינו מלווה עליהם יקבלם על עצמו מלך שכלו הטבעי, ומה היה לורך לנטה לצבת צהר ארבעים יום וצמוסם יציא לוחות עליהם עשרת דברים פשוטים כאלה, הנה האמת יורה דרכו כי עשרת הדברים האלה הם דברות הכוללים תחיהם פרטים ופרטי פרטים לאין תוספר, וכמו שהוא מקובל צידנו מן הקבלה האמתית שהם כוללים כל התרי"ג מלות הכתובים לפנינו צמורה וכפי מה שצמזמרים צמורה שצעי"ם. (ובהגהת מלאמר התורה הנזכרת הצחתי דעת כל רבותיו מתלמוד צצלי וירושלמי, ומן המדרש וממכילתא דרשב"י, עד שאין להסתפק צאמתת היסוד, שעשרת הדברים כוללים כל התרי"ג מלות עם ההלכות והאגדות) ומכדרשב"י (יתרו ל"ג צ) הני עשר חמיבן דלורייתא חיינו כלל לכל פקודי אורייתא וכו' אין חתקקו על לוחי חגיין וכל גמזין דהו צהו חתמוון לעיייהון דכלא למנדע ולאסתכלא צרא דתרי"ג סקודן דלורייתא דכלינן צהו, כלא חתמי לעייינן וכו' וכלא הוה כהיר לעיייהו, הנה על הענין הנפלא הזה, אשר רעיון האנושי ישתוים ויתפלא על אפשריות הדבר, צה הכתוב להעיד, שהמכתב היה מכתב אלהים, אשר מלך יכלתו לצלי תכלית ואשר מצלי מה לוח להצבראות כל העולמות ומלוואם גם זה לא יפלא ללמנא כל התורה כלה צשיעור קטן הכמות כלוחות, ולממן את המכתב צלוחות וקיימים מוצהקים אלהיות להצין על ידיהם את כל דברי התורה הזאת צהלכות' ואגדותי מפרש ומצור, ולחנשי דעת כדור ומקבלי התורה שהועד עליהם שפסקה צזמתן, וצלו למדרגת אד"ר קודם חסא, שהיה מוטעו לצו טהור ומכל סוג נוסה יותר אל השלמות האמתית, ומומרות הגופני צחלוחתו לא היתה ומינה המגדלת ומרחקת מהשגות רוחניות אלהיות, היה די להם נתינת האורה כולה צהלכותי ואגדותי ע"י זה הדרך הנפלא, וכ"ז נכלל צמלאמר מתכב אלהים מרות על הלוחות

הלוואות (כתרגומו מפרש על לוחיא. וכמה נכונים צוה דברי ר"ם שאמר (שבת ק"ד) כתב שכלותות נקרא מצפנים ונקרא מצחוץ, לא אמר נקרא משני לדדים, כ"א מצפנים ומצחוץ, כלומר פנים המצוין והוא הנגלה שבתורה, ופנים הפנימי והן תעלומות התורה והאגדות כולן היו נגלות בלוואות ונקראים. (ובהגהת מאמר התורה הנזכרת, מוצא קיום מאמר זה) וכן מוצאים דברי ר"א שאמר (עירובין כ"ד) מ"ד תרות על הלוואות אלמלא לא נשתכרו לותרת ראשונות לא נשתכמה תורה מישראל כי כיון שהיה הכל מפורש ומצוה על הלוואות, הנגלה והספיקה, ההלכות והאגדות, לולא שגרה המצא לשצירת הלוואות היה הכל מצוה לעיני כל הדורות, ולא היה לנו שום ספק ביסודותי ובפרעותי. וכתב רמב"ן דע שהכתוב הזה המדבר בשבת הלוואות היה ראוי להיותו למעלה (ל"א י"ח) סמוך לפסוק ויתן אל משה, אבל הענין כשנא משה לשבר הלוואות הזכיר שצחן ומעלתו להודיע שעם כל זה לא נמנע מלשצורם בראותו המעשה הרע ההוא, ועוד כדי שידעו ישראל גודל אשמתם ואלו גודל היקר והתפארת שהאזינו בידים, ולזה אמר (עקב ע"י י"ז) ואשצורם לעיניכם. (ודע לדברינו ששם שור יורה על הפרשה והצדלה, נכון מה שהנח שרש זה גם על אדם המופרש והמוצדל צמעה ומציבות מיתר העם, כמו (קבלת יו"ד) שולכך צן חורים, וזה לשע"ה חלל שורה על הפרשה והצדלה, כמו אלפת לי צרכה (תולדות כ"ז) לרש"י שם, וכן חוללתי מן הכות (צמעהלותך י"ח) שפיתו רד"ק לשון הפרשה, ויורה גם על המופרש והמוצדל מהמון העם למעלתו, כמו חל חילי בניי (משפטים כ"ה). ולפי"ז מה שאמרנו (צפרק קנין תורה) מי שצופק צמלמוד תורה נקרא צן חורים, ואשכח"י לי אקרא דילן תרות על הלוואות, ש"א כששטי"ג גם צלל חילוף הנקודות ומקו"ץ לזיר"י כי גם צקמ"ץ יש לו הוראתו זאת צעברי, ע"מ רמות, זרות, חונט אמרו אל תקרי תרות חלל חירות, אין כוונתם לשנות הנקודות צמעה כ"א לשנות המוצן גם לענין חירות, וכבר עורכנו צמעה "תקומו" שצמעה אל תקרי, אינו חלל שנוי המוצן, והר"א שאמרנו צפרי"י אל תקרי ולא גם לחה (צפעל עבר) חלל ולא גם לחה, ואין כאן שנוי בנקודות, חונט אמרו חירות, לפי שצלשון חרמי נקרא חפשית חירות ציר"י, וזה היה מורגל אז יותר צלשון העם): (יש) ויחר אף משה. כשראה שהיו שמתים צקלקול שעשה (לעשותו מחולות לשמחת העגל שהיא רעה יותר מעשייתו) כענין כי רעמתי אז מעלוי, לזה התקוף וטאש שיוכל לתקן המעוות צאופן שיחזרו לחמותם ויהיו ראויים לחותן לותרת (רע"ג): (כ) וישק את בניי. עדים צלל התראה צמגפה (רש"י מנח" דיומאל) הר"א"ם חנה דצמיתה צירי שמים ח"ל לעדים דהכל גלוי לפניו ית'. ושפיר אמר צלד"ל שט"ם הוא צגנו' וז"ל אישכא עדים צלל התראה צהדרוקן לא עדים ולא התראה צמגפה, וכ"ה צמכילתא: (ב) ע"ם חמים. עיין מדרשצ"י (משפטים ק"ג צ') מאין היה לו מים, דהא צההוא מוצר לא הו מ"א דמתיב לא מקום זרע וגוי ומים אין לשמות. ואי תימא לציירא דמרים חרמי ל"י. ח"ו דתמן שרי משה דוכרנא צישא דא למחתי לצחר, ותו דעד כען לא הו להו צירא עד דחתו למדבר מתנה, דכתיב צחר צמפריה שרים וגוי וממדבר מתנה, ומתן ירחו צירא, וע"ש רעיון קצב צוה: (ב) לשמעה בקמיהם. לדעת חלל צמגפה ענינו חסד (צפערדלכט) כמ"ש רש"י (ע"ז ל"א) כ"ע שצמחר שצן פסול עיני חסד פסול. ומלל צמתייהם כמו וצחקומיך אחקוטש שהו על המורדים והמתקוממים נגד רצונו ית'. ועם המקרא, אחרי שאמרנו כמה פעמים הי' צקצבו, צכל זאת לא גלו צפה מלל את מתצבותיהם להכתיש הנהגתו ית' ולצלי האומין צו, וכעת שלל צפני משה גלו את מתצבותיהם הרעות עד שאמרנו עשה לנו חללים, ועל האמירה הזאת אין כח צצ"ד שלמטה לעבטם כחלוי לע"א, אף שצדיני שמים יחסיב המתצב צלילי"ם בעל המעשה. והיתה כוונת אהרן צעשותו להם את העגל כדי להוליא מתצבתם הרע ודורס אל הפועל, שאם ילכו ויעצדוהו אז יהיה הרשות ציר צ"ד שלמטה לחייבם ולעבטם צדין ומיתתם צירי צ"ד תהיה כפרתו, וכן אמר החצר (צכחרי מ"א ס"י ז"ל) התגלות גדולים שסייעו צעשותו צעצור שיראה המורה מן המאמין כדי להרוג המורה העובד אותו, ונחשב להם לעון מפני שהוליא המרי מן הכח הלפון אל גדול המעשה, ע"כ. ואפשר שזו המכוון צמתיבת אהרן חתה ידעת וגו' חתה הכרת חת העם (צקרקאנט) וידעת אותו מה שהי' הספק עליהם עד הנה. וזהו עעם כי פרעה אהרן לשמעה צמתייהם, כלומר עד הנה כשהיו מתקוממים צמלונתם לא היה עליהם רק חסד צעלמא, והיה מקום לדון אותם לכף זכות, חונט כעת הציא אהרן לידו גלוי החסד, ומתפרסם קלון ומחשבתם הרע. לפי"ז חת למ"ד לשמעה, הוא לפינן הסעול כמו הכו לצכר (ש"צ ג'). ערמ"ץ שפירש שמעה ענין פגם ודופי מזה וחקק אחי שצן מנח ונחש שלקחה חזו פגם האדם לומר אף כי טובי צתי חונט, וכן מה שצן דבר נשוע צו שצן צכל דרכיו פגם ודופי רק שצח ומחלה: (ב) עברו ושובו משער לשער. לכפר על הצלתי חוטאים שלא מיחו צמוטאים, וזה שכוון שלא מיחו צמוטאים בן לא ימחו צמוטאים (רע"ה): (ב) מלאו ידכם. חתם הסודים אותם, צדבר זה תחנכו להיות כהנים למקום, כי איש חתם ימלא ידו צצנו

ובחמיו (כ"ט), לשי' נקרא זה ראוי להיות מוקדם ליעצו. ובחמט א"ל לסקדים את המאמרי, כי מלא יתכן שיחזו טווי כמו מלאו ארבעה כדים (מ"א ח'), וגם פעל עבר כמו כי מלאו אחרי ה' (מסות ל"ג), אחרי שפעו הלוים את הדן צמוטאים וביערו עוטי רע מקרב ישראל אמר להם משה, צמעה זו נחמכנו ידכם להיותם מוכנים וראויים לה' להיות עובדי השם צמקשו, ומי'ם צמח ה'ה'ה' הדיל ה' את שצט לוי, כי אחרי שפעו הלוים דין הראוי צמוטאים ובחמס היו הצמורים ועי' נפסלו מן הכהונה, ואחם הקניחם השלמות לידכם להכנס צמקומו לעבודת השם. ואמר כי איש צנט, איש מוכס לא סת מלעשות משפט הראוי אף אם המועט היה אחד מצניו, כלומר צן צמו מישראל שהוא פסוד כצנו, והוא צכלל מ"ם להם משה תחלה ואיש את קרבו, ואמר ולתת עליכם היום צרכה, כלומר גם צמעה זו נחמכנו ידכם להיותם מוכנים וראויים למול עליכם צרכה ה': (לב) אם תשא חטאתם. להמפרשים המקרא ק"ר, ולי' כי אחר שהתכנס משה להגדיל עונם מחד צמורו סתא העם הזה מפאה גדולה, השכיל ג"כ לעשות כהנהג צעולם שאם סגנת המוצקס הוא קסה צעיני המתצקס, וקרוצ הדצז שלא יהפך המוצקס דעת המתצקס, אז צתצולה יעשה עמו המוצקס, יתראה לעיני המתצקס כאלו דעתו ג"כ מסתמט עמו, ונותן צתמלה סנה גורמת אל שלילת מלאת המוצקס, וצזה יכצז המוצקס קירוצ דעת צעיני המתצקס להניח משצנתו עליו, ומה ימלא מוקס ציכנסו דצניו צלציו אצ"כ גם אם יהיו הפוכים מדעתו הראשונה, עד"ז התנהג משה צלמן צית ה' צלמרו למאמר מוטלט ועתה אם תשא חטאתם, כלומר היחנן ציכוסר להם עון גדול כזה? ומלא אם פה כענין אם יראו את הארץ (דצרים י"ד) ערצ"י סס, וכן אם אחס תצאו (סס למ"ד), וכן מגן אם יראה רומח, אם יכפר להם העון הזה, צמלת אם צכל אלה הוראת השלילה כלומר ודאי לא, ועתה הוסיף לאמר ואם אין, ר"ל אם אין מוקס למחילת עונם זה, מחני שלא יזכור שמי צפי צריות לעולם ולא יהיה טודע לצורות הצאים שהייתי רועה לצית ישראל ונתנהיגם, כי לא לצרכה אה"י צעיני דורות העתידים להיות תכלית הנהגתי אותם ומעשי עמם לריק, ומאמר זה מנעה כהכנסת דצרים להחמק על דצז צלתי אפשרי, כי אין ימנה סס אשר לא סתא, כדי לעלות מזה אל צקשמו המוכנות צמנת, כאשר עשה לצקוף להסתכל על סליחת העון. הנה האמת צמקומו והמקרא צתשלומו:

ל'ג (ב) ושלחתי לפניך מלאך. אחרי המגפה ואחרי שהרג משה העובדים והסתכל עליהם ואמר אם אין מחני, כי היה מוסר נפשו עליהם, ניחם עליהם הקצ"ה ואמר לו להעלותם אל הארץ ושישלח להם מלאך, כי ראה לנכות להם מן העון הגדול, כי צעצור המגפה לא נמחה סתאחם לגמרי לשכנו צמוכס, אצל נמחה קאת ונחנלה להם מעט להזכיר זכות אצותם ושיקיים להם השצועה להציאם אל ארץ טויה, ושיגרש ששה העמים שהצועמו מתמלה עליהם, ואמר דצך ראוי כי לא אעלה צקרבן, לעוצחך פן אכלך צדך צקסה ערסך; והנה צכלן לישראל שמי פורעני'ם, הא' שלא ישרה שכינתו צמוכס, והשנית שישלח מלאך, ועז"ל וישנע העם ויתאצלו ולא סתא לצי עדיו כאצלים. והנה ה' הרמזן מלא רחמים כאשר ראה שהתאצלו אמר דצך רחמים, אמר לצני ישראל, כי עד עתה הזכיר עמך והעם, ועתה יזכירם צנחם הצניו, וליה לאמר להם כי למותם לא אעלה צקרבם שלא אעלה אותם כרגע, אצל הטיבו אשר עשו להנחם ולהתאצל על סתאחם, קן יעשו חניד, ואדעה מה אעשה להם, כלומר אפקוד סתאחם לדעתי כפי התאצלם והנחם על עונם כי אני צופן לצ וצופן כליות. ועי' האנות יהיה ודעה מה אעשה לך כי צדעת צרחמים יעשה צהם כמו ואם לא אדעה (רמצ"ן), ומה נעמו דצריו אלה צתקשרות מאמרי הפרשה. ולפיתרוו אין הורד, לעסוק פעולת הורדה (לעגעט אצ), כי לא סתו עדים עליהם ומה להם להוריד עוד, אצל הורד הוא הסתה צמעמד ההורדה, כלומר אשר טכצז הורדתם את העדי תניסורו צכך ולא תניסורו עוד עליכם כדי להזכר תמיד היקר שאצדנתם צנחם סתאחםם ותסתקרו על עונכם (אם טישפאלדע דעם אצלעגענט פֿערצלייבען), וכמ"ס צמות צואחזק את לצ פרעה, שהפעלים לא יורו על העשי' הממשית דוקא כ"א גם ההנחה והעציבה מן יעש"י. וצמה שפי' עי' האמת, היא הנוספת צמלת ודעה נכונה מחד, אשר יורה צפעלים על העשי' צלצהו וצמעה, כי אם פפרשו על פקידת המטע אין מוקס לה"א הנוספת. וצד"ל יש לפרש ודעה מה אעשה לך, אכני ידעתי את טעוצ שאגמול לכם, כענין ציום אשר אני עושה (מלאכי ג'), שיורה על זמן מתן סכר הלפון. ועעם ודעה, רומנות הסכר לא ידענה זולתי, רק אני לצדי כצמאר עין לא ראתה א' זולתך יעשה למחכה לו: (ו) ויתגצלו בניי את עדים. העדי שיהי צידם מהר מצז (כשי"י כי מהר מצז צצוק עם עדים, ומסר ש"ן, עדים שמהר סכצ, וכעבו את הדצך ילכו צה. ואינו צצוק עם ויתגצלו, שהרי מלאו שצמרו נעשה ונשמע שהורידו שני כחרים לכל אחד ואחד, שהם עדים הכמונים פה, לא התגללו אותם רק כעת כספרמו צמעה עגל שאינם ראויים לכך (רא"ס) ואין ספק שענין עדי